

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

kauno
technologijos
universitetas

METODINĖS REKOMENDACIJOS VISOS DIENOS MOKYKLAI KURTI

Parengė dr. Berita Simonaitienė, dr. Nida Ambrasė,
dr. Aldona Augustinienė, dr. Irina Klizienė,
Asta Karliene, Jekaterina Juknevičienė

Kaunas, 2018

Turiny

IŽANGA	3
1. VDM UGDYMO KRYPTIES, UGDYMO FILOSOFIJOS, VEIKLOS TIKSLO, UŽDAVINIŲ IR TURINIO NUSTATYMAS	5
1.1. VDM ugdymo krypties ir ugdymo filosofijos nustatymas	5
1.2. VDM ugdymo veiklos tikslo nustatymas	6
1.3. VDM ugdymo veiklos uždavinių nustatymas	7
1.4. VDM ugdymo veiklos turinio nustatymas	8
2. VDM KŪRIMO ETAPAI	15
2.1. VDM poreikio įvertinimas	15
2.2. Mokyklos galimybių ir konteksto įvertinimas kuriant VDM	18
2.3. VDM tikslinių grupių nustatymas	19
2.4. VDM veiklos organizavimo modelio pasirinkimas	21
2.5. VDM proceso ir rezultatų įsivertinimo kriterijų nustatymas	23
2.6. VDM dirbančio personalo vadyba: pedagoginių darbuotojų, specialistų, socialinių partnerių konkrečioms veikloms vykdyti poreikio nustatymas, pritraukimas, jų veiklos planavimas	24
2.7. Lėšų poreikio VDM veikloms planavimas, šaltinių numatymas, pritraukimas	26
2.8. VDM veiklos planavimas: galimų veiklų ir jų organizavimo formų, būdų ir aplinkų joms realizuoti numatymas, tvarkaraščių sudarymas ir kt.)	28
2.9. Mokyklos ir kitų turimų aplinkų pritaikymas VDM veikloms organizuoti	34
2.10. Vaikų, mokinių sveikatos (psichinės, fizinės) užtikrinimas VDM (ugdymo ir poilsio balansas, maitinimas)	39
3. GALIMI KITI VDM VEIKLOS MODELIAI	43
4. LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	44
5. PRIEDAI	45
5.1. SAVANORIŠKOS VEIKLOS ATLIKIMO SUTARTIS	45
5.2. SAVANORIŠKOS VEIKLOS SUTARTIES PAVYZDYS	46
5.3. PRAŠYMO PAVYZDYS	49
5.4. PAVYZDINIS TĖVŲ APKLAUSOS APIE VDM POREIKĮ KLAUSIMYNAS	50
5.5. PAVYZDINIS TĖVŲ APKLAUSOS APIE VDM KLAUSIMYNAS	52

IŽANGA

Visos dienos mokykla (toliau – VDM) siejama su *geresniais mokymosi rezultatais, individualia mokymosi pažanga, socialine įtrauktimi ir lygiomis galimybėmis, formaliojo ir neformaliojo ugdymo derme ir integracija, mokyklos atsivėrimu bendruomenei*. Taip teigia tyrėjai, atlikę penkių Europos Sąjungos šalių – Anglijos, Graikijos, Vokietijos, Suomijos ir Portugalijos visos dienos mokyklos organizavimo patirties studiją (). Visos dienos mokykla visiems – tenkinanti individualius visų besimokančiųjų poreikius yra siekis visose tirtose šalyse.

Visos dienos mokyklos ateities vizija siejama su griežtų ribų tarp formaliojo ir neformaliojo ugdymo išnykimu, individualaus pasirinkimo galimybėmis, mokyklos erdvių ir mokymosi formų praplėtimu ir atsivėrimu kasdieniam gyvenimui, bendruomenės ir įvairių socialinių partnerių aktyviu dalyvavimu ugdymo veiklose, lygių galimybių užtikrinimu ir, jei ne geresniais mokymosi rezultatais, tai bent išaugusia mokymosi motyvacija ir pasitenkinimu mokymusi. Pabrėžiama jos nauda silpniau besimokantiems, žemesnio socialinio-ekonominio statuso mokiniams, kitataučiams, imigrantams. Visos dienos mokykla daugiausiai yra orientuota į 6–12 m. amžiaus mokinius.

Lietuvos situacijos analizė atskleidė, kad visos dienos mokyklos idėja yra įgyvendinama valstybinėse ir privačiose ugdymo įstaigose ir turi skirtingą raišką. Kai kurios praktikos (pailginta dienos grupė, mokinių užimtumo klubai, vaikų dienos centrai), nors ir nelaikytinos visos dienos mokykla, turi tam tikrą visos dienos mokyklos bruožų: juose vaikai prižiūrimi ir ugdomi ilgesnę dienos dalį, iki darbo dienos pabaigos, prireikus teikiama švietimo pagalba, maitinimo paslaugos. Kadangi pailgintos dienos grupių, užimtumo klubų, vaikų dienos centrų lankymas nėra privalomas, todėl šių praktikų atveju sunku įgyvendinti nuoseklias ugdymo(si) programas, jų poveikį patiria tik dalis mokinių. Išsamiausiai visos dienos mokyklos modelis atsiskleidžia nevalstybinėse mokyklose. Tokiose mokyklose ugdymo turinys plečiamas priklausomai nuo pasirinktos ugdymo idėjos, siekiama formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo integralumo ugdymo procese, mokymasis intensyvinamas, ilginamos mokymosi sesijos, skiriama daugiau laiko poilsiui, fiziniam aktyvumui.

Esamas teisinis švietimo, sveikatos, socialinių ir kultūros paslaugų reglamentavimas Lietuvoje sudaro teises prielaidas įgyvendinti visos dienos mokyklos idėją (*Visos dienos mokyklos modelių užsienio šalyse ir visos dienos mokyklos paslaugų poreikio ir galimybių gauti šias paslaugas Lietuvoje tyrimas*, 2017).

Visos dienos mokyklos idėja ir jos išraiška organizuojant ugdymo procesą mokykloje, laikytina tinkama ir tikslinga priemone kurti **Geros mokyklos** koncepcijoje įtvirtintą, pamatinėmis humanistinėmis vertybėmis ugdymą grindžiančią, prasmės, atradimų ir asmens ugdymo(si) sėkmės siekiančią mokyklą, kuri savo veikloje vadovaujasi mokyklos bendruomenės susitarimais ir nuolatinio visų mokyklos bendruomenės narių mokymusi.

Rekomendacijose dėl visos dienos mokyklos kūrimo ir veiklos organizavimo, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2018 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-606, VDM veikla aprašoma kaip ugdymo proceso organizavimo būdas, kurio esminis požymis yra visų vykdomų programų, veiklų, paslaugų dermė siekiant bendro mokyklos tikslo per ilgesnį nei įprastai mokykloje praleidžiamą laiką. Minėtų rekomendacijų paskirtis – apibrėžti visos dienos mokyklos tikslą, uždavinius, veiklos principus, galimas vykdyti programas, veiklas, teikiamas paslaugas ir jų vykdytojus, ugdymo ir kitų paslaugų planavimą ir įgyvendinimą, kokybės užtikrinimą bei galimus finansavimo šaltinius. Šiose rekomendacijose yra pateikti du VDM modeliai: *pailgintos dienos modelis* ir *integruotos dienos modelis*.

Įgyvendinant *pailgintos dienos modelį*, formalusis ugdymas vykdomas pirmoje dienos pusėje. Antroje dienos pusėje vykdomas neformalusis mokinių švietimas, priežiūra, teikiama švietimo pagalba vaikui ir jo tėvams (globėjams, rūpintojams). **Galimos dvi šio modelio įgyvendinimo alternatyvos. Pirmoji alternatyva** pasirenkama tada, kai VDM poreikis neapima visų tikslinės grupės mokinių. Antroji alternatyva reiškia VDM veiklų privalomumą kiekvienam tikslinės grupės mokiniui.

Integruotos dienos modelio formalusis ugdymas ir neformalusis švietimas yra tarpusavyje persidengę. Ugdymas grindžiamas tam tikra ugdymo kryptimi (pvz., sveikatingumo, praktinių ar darbinių įgūdžių ugdymo, kūrybiškumo, lauko, pasiekimų gerinimo ar kt.) arba savita ugdymo filosofija (pvz., visuminio ugdymo, katalikiška, Gardnerio daugialypio intelekto, „mokykla be sienų“, produktyviojo mokymosi ar kt.). Įgyvendinant integruotos dienos VDM modelį visų mokinių dalyvavimas privalomas, kadangi formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo veiklos yra persidengiančios ir neatskirtos.

Pateikiami rekomendaciniai VDM modeliai yra **tik gairės** toms mokykloms, kurios dar nėra apsisprendę dėl VDM modelio.

ŠMM inicijavo žvalgomąjį projektą išbandyti prieš tai minėtoms, ministro įsakymu patvirtintoms rekomendacijoms ir susisteminti praktinę žvalgomajame projekte dalyvavusių mokyklų patirtį. Kad šia patirtimi galėtų pasinaudoti kitos mokyklos, kursiančios VDM, parengtos šios **metodinės rekomendacijos**. Jos yra skirtos mokyklų bendruomenėms – mokyklų vadovams, pedagogams, savivaldybėms ir jų švietimo skyriams.

Dauguma bendrųjų VDM modelio charakteristikų: formaliojo ir neformaliojo ugdymo programos, kitos ugdomosios veiklos ir paslaugos, jų teikimo **trukmė, kiekis, dažnumas, vieta, partnerystė ir tinklaveika** – yra tinkamos kiekvienam VDM modeliui. Modelį apibrėžia ir išskiria dvi ypatybės: privalomumas visiems mokiniams ir veiklų ar paslaugų teikimo **seka**, arba **tvarkaraščiai**.

Metodinėse rekomendacijose gairės ir orientyrai, aktualūs visiems modeliams, bus pateikiami bendrai. Tai, kas bus susiję su konkrečiu modeliu ir negali būti perkeliama iš vieno modelio į kitą, bus pateikiama nurodant modelį, kuriam tai turi būti taikoma.

Metodinėse rekomendacijose daugiausia pateikiami projekte dalyvaujančių VDM mokyklų pavyzdžiai: sukaupta patirtis, nauji, su VDM pradžios darbais susiję sprendimai, saviti, originalūs pasiūlyti modelių praturtinimo ir papildymo sprendiniai, kurie gali būti orientyrais kitoms mokykloms, apsisprendusioms kurti savo VDM modelį.

Metodinės rekomendacijos sudarytos iš trijų dalių: pirmoji metodinių rekomendacijų dalis skirta pasiūlyti, pateikti VDM kūrimo filosofines, vertybines nuostatas, strategines gaires ir edukacinį VDM veiklų turinį. Šioje dalyje aptariama, kaip mokyklos bendruomenė gali pasirinkti VDM ugdymo kryptį ir ugdymo filosofiją, kaip gali nustatyti veiklos tikslą, uždavinius ir turinį, pateikiami pavyzdžiai. *Antroji* dalis skirta VDM vadybiniais sprendimams ir konkrečioms organizavimo ir administravimo veiksmams nusakyti. Čia detalios aprašomi VDM kūrimo etapai, kiekvienas iš jų iliustruojamas gausiais pavyzdžiais, rekomendacijose pateikiami įvairūs sprendimai, iš kurių skaitytojai galės išsirinkti labiausiai atitinkančius jų mokyklos strategiją. Tikėtina, kad skaitytojams bus naudingi apklausų apie VDM klausimynai, mokyklų edukacinių aplinkų pavyzdžiai. Trečioje dalyje pateikiamos rekomendacijos dėl kitų VDM modelių pasirinkimo.

Metodinės rekomendacijos suteikia aiškias, praktiškas gaires, kaip kurti VDM.

1. VDM UGDYMO KRYPTIES, UGDYMO FILOSOFIJOS, VEIKLOS TIKSLO, UŽDAVINIŲ IR TURINIO NUSTATYMAS

1.1. VDM ugdymo krypties ir ugdymo filosofijos nustatymas

VDM ugdymo kryptį ir ugdymo filosofiją įvardyti rekomenduojama tik išanalizavus VDM poreikį, mokyklai nerimą keliančias problemas ir susitarus dėl siekiamo pokyčio. VDM ugdymo kryptis ir filosofija nurodo, kokio tikslo siekiama VDM veikla: pvz., įtraukti tėvus į vaikų ugdymo procesą, ugdyti ir stiprinti mokinių mokymosi mokytis gebėjimą, telkti bendruomenę ir kt. Mokyklos įsivardytos problemos ir per VDM veiklas siekiamas pokytis neabejotinai turės ugdymo akcentą, tačiau labai svarbu, kad VDM ugdymo kryptis ir ugdymo filosofija glaudžiai sietųsi su mokykloje puoselėjama vertybių sistema, mokyklos raidos vizija, suplanuota ir priimta veiklos strategija. VDM ugdymo kryptis ir ugdymo filosofija turi priartinti mokyklą prie jos vizijos. VDM reikėtų priimti ir vertinti kaip strateginį instrumentą esamai situacijai pagerinti ir suplanuotam ugdymo pokyčiui pasiekti. Todėl labai svarbu, kad VDM ugdymo kryptis ir ugdymo filosofija būtų susijusi su mokyklos bendruomenės jau pripažinta tradicija, istorija, sutarta ir įtvirtinta vertybių sistema.

REKOMENDACIJOS

- Mokykla, kurios pavadinime yra krašto istorijai, kultūrai, mokslui nusipelnusio asmens vardas, pvz., Kauno Jono ir Petro Vileišių mokykla, Kėdainių Juozo Paukštelio progimnazija, Alytaus r. Daugų Vlodo Mirono gimnazija, Marijampolės sav. Liudvinavo Kazio Borutos gimnazija, – ir VDM filosofiją gali sieti su nusipelnusiu asmeniu, jo pavyzdžiu, jo vertybėmis, atliktais darbais ir pasiekimais. Su asmeniu susijusios istorijos, biografijos ir karjeros faktai, prasmingi poelgiai gali tapti VDM ugdymą papildančiomis, praturtinančiomis paskatomis ir motyvuojančiais, įkvepiančiais veiksniais.

PAVYZDYS. Prezidento Valdo Adamkaus gimnazija

Prioritetu pasirinkusi **ekologinį ugdymą**, mato būtinybę ugdyti atsakingą, sveiką, gebantį gyventi darnoje su aplinka, ekologinėmis kompetencijomis pasižymintį asmenį. Šių kompetencijų ugdymas susijęs su pažinimu, įvairių aplinkos sistemų ryšių supratimu, žmogaus poveikio aplinkai suvokimu, atsakingo požiūrio ir elgesio su aplinka formavimu. Ekologijos ir aplinkos technologijų ugdymas yra darnios plėtros pagrindas.

Pagrindinis ekologijos ir aplinkos technologijų ugdymo tikslas – ugdyti brandžią, turinčią esminių ekologijos ir aplinkos technologijų žinių, gebėjimų, vertybinių nuostatų asmenybę, gebančią savarankiškai pasirinkti tinkamas elgesio strategijas, prognozuoti savo veiklos padarinius aplinkai ir aktyviai veikti, siekiant aplinkos išsaugojimo.

Kurdama VDM pabrėžia darnaus ir suderinto neformalaus ir formalus ugdymo svarbą ugdytiniui.

Šaltinis: <https://www.adamkausgimnazija.lt/index.php/apie-gimnazija/vizija-misija-ir-tikslai> (2018-12-03)

PAVYZDYS. Kauno Viktoro Kuprevičiaus progimnazija

Pasirinktas KRYPTINGAS MENINIS UGDYMAS

TIKSLAS: išplėsti polinkiais ir gebėjimais pagrįsto modelio ugdymo turinį, sudarant sąlygas mokinių įgimtų gebėjimų vystymui, ypatingą dėmesį kreipiant į **meninių gabumų ugdymą ir meninę saviraišką**. Mokyklos keliamas tikslas – bendrojo ugdymo ir kūrybinės praktinės veiklos derme ugdyti visapusiškai išsilavinusį žmogų, maksimaliai atskleidžiant asmens *kūrybiškumą, dvasinius, meninius gebėjimus*.

VDM ugdymo filosofija – kryptingas meninis ugdymas, mokinių emocinis pasitenkinimas, formaliojo ir neformaliojo ugdymo dermė.

Šaltinis: <https://kuprevicius.kaunas.lm.lt/kryptingas-meninis-ugdymas/> (2018-12-03)

- Mokykla, kurios pavadinime yra teritorijos, miesto dalies ar gatvės pavadinimas, pvz., Jurbarko Naujamiesčio pagrindinė mokykla, Alytaus Vidzgirio pagrindinė mokykla, Panevėžio Rožyno progimnazija, – ir VDM filosofiją gali sieti su artimąja aplinka, su išipareigojimu teritorijos, kurios vardą prisiėmė, bendruomenei.

PAVYZDYS. Panevėžio Rožyno progimnazija

Vertybės

Atvirumas – **atvirumas** inovacijoms, pokyčiams, pasiruošimas mokytis visą gyvenimą.

Pilietiškumas – **aktyvaus** Europos piliečio, gerbiančio savo šalį, jos tradicijas, ugdymas.

Saugumas – nuoširdus, tolerantiškas visapusiškas **bendravimas, bendradarbiavimas** ir saviraiška.

Pareigingumas – atsakomybė sau ir **bendruomenei**.

Ugdymo prioritetas – BENDRADARBIAVIMU GRĮSTAS MOKYMAS(IS)

Mokymas ir mokymasis progimnazijoje turi vykti *bendradarbiavimo* dvasioje: pamokoje, pagalbos teikime, neformaliajame švietime, visuomeninėse veiklose, savišvietoje. Pažindami vieni kitus, išklausdami ir suprasdami *bendruomenės* narių poreikius auginsime gebantį reguliuoti save ir savo mokymąsi, atsakingą už savo pasiekimus, kūrybišką, aktyvų asmenį. Mokiniai progimnazijoje įgys turtingų, prasmingų, malonių, gyvenimiškų patirčių.

VDM ugdymo kryptis taip pat siejama su bendradarbiavimu, atvirumu, dalijimusi ir bendruomenės įtraukimu.

Šaltinis: https://rozyno.panevezys.lm.lt/images/sampled/Word/Planai/Strateginis_planas_2017-2019.pdf (2018-12-04)

1.2. VDM ugdymo veiklos tikslo nustatymas

Bendrasis strateginis VDM tikslas – sudaryti sąlygas kokybiškam, socialiai teisingam ir lygias galimybes užtikrinančiam visapusiškam kiekvieno vaiko ugdymui(si) visą dieną saugioje aplinkoje. Mokykla formuluoja VDM tikslą, pirmiausia įsivertindama savo bendruomenės poreikius, apklausiant mokinių tėvus, ir mokyklos situaciją (pasiekimus, mokinių emocinį saugumą, mokyklos išorinio vertinimo rezultatus. Po šių poreikių analizės ir diskusijos, kurioje turi dalyvauti ir savivaldybės atstovai, kitos suinteresuotos šalys, tikslas yra patvirtinamas mokyklos taryboje.

REKOMENDACIJOS

- Mokykla, apsisprendusi tapti VDM, visus strateginiame tikslu esančius komponentus turėtų laikyti reikšmingais, išipareigoti sudaryti reikiamas sąlygas ir atlikti būtinus veiksmus, kad VDM veikla būtų nukreipta siekti kokybiško, socialiai teisingo ir lygias galimybes užtikrinančio visapusiško kiekvieno vaiko ugdymo(si) visą dieną saugioje aplinkoje.
- Kiekviena mokykla, atsižvelgdama į savo bendruomenės poreikį ir mokyklos situaciją (pasiekimus, mokinių emocinį saugumą, mokyklos išorinio vertinimo rezultatus ir t.t.) nusistato savitą VDM tikslą, kuris nurodo, kokią mokyklos sritį norima pastiprinti VDM veikla.

PAVYZDYS. Kauno Simono Daukanto progimnazija

VDM tikslas: užtikrinti ir suderinti saugų mokinių funkcionavimą tarp dviejų formaliojo ir neformaliojo švietimų sistemų, atsižvelgiant į vaiko interesus sukuriant efektyviai veikiantį perėjimo tarp abiejų švietimo sistemų mechanizmą.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija.

PAVYZDYS. Kauno „Nemuno“ mokykla

Visos dienos mokyklos tikslai ir uždaviniai – gerinti mokinių pasiekimus, mažinti mokinių iš socialinės rizikos šeimų atskirtį, formuoti mokinių prasmingo užimtumo ir bendradarbiavimo įgūdžius, stiprinant formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo dermę, teikti mokymosi pagalbą, sudarant ugdytiniams saugias sąlygas, kol tėvai dirba.

Vienas svarbiausių visos dienos mokyklos tikslų ir sėkmės garantas – bendruomeniškumo puoselėjamas tarp mokinių, jų tėvų, mokytojų ir mokyklos administracijos, ugdoma bendravimo ir bendradarbiavimo kultūra, glaudus bendradarbiavimas su partneriais ir vis naujų galimybių paieška.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija.

PAVYZDYS. Kauno Prano Mašiotų pradinė mokykla

VDM tikslas: VDM modelis suteikia daug laisvės dalykų integracijai, neformalaus ir formalus ugdymo tvarkaraščiams, vaikų poilsio ir maitinimo pertraukoms, tėvų švietimui, ugdymo(si) metodų, edukacinių aplinkų įvairovei ir tiesiogiai siejasi su etatinio darbo apmokėjimu.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija.

PAVYZDYS. Kauno Viktoro Kuprevičiaus progimnazija

VDM tikslas – sudaryti sąlygas kokybiškam, socialiai teisingam ir lygias galimybes užtikrinančiam visapusiškam kiekvieno vaiko ugdymui (si) visą darbo dieną saugioje aplinkoje.

Šaltinis: <https://kuprevicius.kaunas.lm.lt/kryptingas-meninis-ugdymas/> (2018-12-03)

1.3. VDM ugdymo veiklos uždavinių nustatymas

VDM uždaviniai:

- 1) užtikrinti kiekvieno mokinio pažangą ir gerinti pasiekimus;
- 2) sudaryti sąlygas ugdytis ir gauti reikalingą pagalbą įvairių ugdymosi poreikių turintiems mokiniams;
- 3) mažinti socialinę atskirtį;
- 4) užtikrinti lygias galimybes tenkinti socialinius, sveikatos priežiūros, švietimo ir kultūros poreikius;
- 5) stiprinti formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo dermę;
- 6) skatinti mokyklų atvirumą ir socialinę partnerystę;
- 7) skatinti mokyklas ieškoti efektyvių ugdymo organizavimo būdų;
- 8) sudaryti galimybę šeimoms derinti darbo ir šeimos įsipareigojimus.

Rekomendacijose dėl visos dienos mokyklos kūrimo ir veiklos organizavimo yra pateikti aštuoni apibrėžti VDM uždaviniai. Rekomendacijose nėra pasakyta, kad uždavinių eiliškumas negali būti keičiamas, neužsiminta, kad įgyvendinant uždavinius laikas, pastangos ir kiti išteklių turėtų būti paskirstyti tolygiai.

Uždavinių sąrašo tikslas – **konkrečios mokyklos bendruomenę nukreipti ir paskatinti iš naujo mąstyti apie veiklos prioritetus**, susitelkti ties tais uždaviniais, kurie itin svarbūs konkrečios mokyklos bendram mokymosi tikslui siekti ir / ar mokyklos veiklos rezultatams gerinti. Konkreti mokykla gali išsikelsti ir kitų uždavinių, padedančių siekti mokyklos išsikelto VDM tikslo, kurie nėra paminėti *Rekomendacijose dėl visos dienos mokyklos kūrimo ir veiklos organizavimo*, kurie būtų susiję su ugdymo reikmėmis.

REKOMENDACIJOS

- Mokykla, planuodama VDM kūrimą ir vystymą neturėtų prioritetiniu ir vieninteliu uždaviniu siekti sudaryti galimybes šeimoms derinti darbo ir šeimos įsipareigojimus. Mokykla yra organizacija, kurios pirminis ir svarbiausias tikslas yra ugdymas, todėl VDM tikslas ir uždaviniai turi tiesiogiai sietis su mokyklos pagrindiniu ugdymo tikslu ir uždaviniais.
- Mokyklos bendruomenė turėtų pasirinkti ar išsikelti prioritetinius VDM uždavinius, t. y. apsispręsti, kurias veiklas taikys jau pirmaisiais metais, o kurias įtrauks pamažu, etapais ir įgyjant VDM organizavimo patirties.
- Apsisprendus dėl uždavinių, reikėtų susidaryti veiklos programą artimiausiam laikotarpiui. Vėliau VDM veiklų planavimas turėtų tapti strateginio ir veiklos planų dalimi ir planavimo rutina.

PAVYZDYS. Kauno Simono Daukanto progimnazija

VDM uždaviniai:

- sudaryti sąlygas efektyviam mokinio asmenybės augimo procesui formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemoje;
- plėtoti verslumo bei lyderystės ugdymo programas, atsižvelgiant į mokinių individualius poreikius;
- skatinti mokinių domėjimąsi gamtos ir inžinerijos mokslų programomis, ugdyti mokinių sveikos gyvensenos bei demokratiškumo įgūdžius;
- stiprinti mokinių įgūdžius projektinėje veikloje, plėtojant bendradarbiavimą su organizacijos partneriais;
- sukurti saugią aplinką, kurioje kiekvienas mokinys galėtų įgyvendinti savo užsibrėžtus tikslus ir nuolatos tobulėti.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija.

PAVYZDYS. Kauno Viktoro Kuprevičiaus progimnazija

VDM uždaviniai:

- užtikrinti kiekvieno mokinio pažangą ir gerinti pasiekimus;
- sudaryti sąlygas ugdytis ir gauti reikalingą pagalbą įvairių ugdymosi poreikių turintiems mokiniams;
- stiprinti formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo dermę;
- sudaryti galimybę šeimoms derinti darbo ir šeimos įsipareigojimus;
- skatinti mokyklos atvirumą ir socialinę partnerystę;
- užtikrinti lygias galimybes tenkinti socialinius, sveikatos priežiūros, švietimo ir kultūros poreikius;
- mažinti socialinę atskirtį.

Šaltinis: <https://kuprevicius.kaunas.lm.lt/kryptingas-meninis-ugdymas/> (2018-12-03)

1.4. VDM ugdymo veiklos turinio nustatymas

VDM reiškia, kad mokinio diena mokykloje trunka ilgiau nei įprastai ir visą laiką jį supa edukaciškai turtinga aplinka, jungianti visas vykdomas programas, veiklas ir paslaugas. Tokia nuostata skatina VDM ugdymo veiklos turinį antroje dienos dalyje taip pat sieti su bendru mokyklos tikslu. Kuriamas ir pasirenkamas VDM ugdymo turinys turi derėti su mokyklos išvardintais prioritetiniais veiklos uždaviniais.

Uždaviniui „Užtikrinti kiekvieno mokinio pažangą ir gerinti pasiekimus“ įvykdyti pasirinktas ugdymo turinys turi gerinti mokinių mokymosi pasiekimus, tačiau nuturėtų apsiriboti tik užduotų namų darbų atlikimu ar klasėje vykdomų veiklų pakartojimu.

REKOMENDACIJOS

- Mokymosi strategijų mokymas. VDM yra tinkamas laikas ir vieta stiprinti mokinių mokėjimo mokytis gebėjimus, išmokyti mokinius mokymosi strategijų, išbandyti, kurios mokymosi strategijos labiau tinka konkrečiam mokiniui. Vienas iš gero mokymosi požymių yra gebėjimas pasirinkti tinkamą strategiją ir ją mokinio savarankišku pasirinkimu pritaikyti reikiamoje situacijoje, nes mokymosi strategijos yra mokėjimo mokytis kompetencijos dalis.
- Mokinio pasiekimų aplanko kaupimas. Aplanko (portfolio) metodas tai – mokymosi įrodymų rinkinys arba dokumentacija, kurią peržiūrėjus galima į(si)vertinti mokymosi procesą ir jo rezultatą. Tai patogus mokymosi įrankis, kuris padeda nepraleisti ir neužmiršti surinktos informacijos. Ugdymo procese dokumentuoti galima įrašus apie įvykius ir išgyventą patirtį, skaitytų straipsnių apžvalgas, vykdomų projektų informaciją, kitą svarbią informaciją. Aplanke sukaupta informacija nėra iškraipoma, mokiniai turi galimybę išsaugoti surinktą informaciją ir ją peržiūrėti, patikrinti ir patobulinti mokymosi eigoje kuriamą turinį (pvz., projektų aprašus, išvadas ir t.t.). Aplanko privalumai:
 - padeda atpažinti ir padrašina savarankišką ir reflekyvų mokymąsi;
 - remiasi besimokančiojo patirtimi, taip leidžia susieti ryšį tarp praktikos ir teorijos;
 - leidžia naudoti įvairius mokymosi stilius pagal besimokančiojo pageidavimus;
 - leidžia į(si)vertinti pagal paskelbtus vertimo kriterijus ir mokymosi tikslus;
 - aplanke gali būti sudėti skirtingų kontekstų mokymosi įrodymai;
 - leidžia į(si)vertinti formaliai ir apibendrinamai;
 - suteikia galimybių viso gyvenimo mokymuisi ir profesiniam tobulėjimui.

REKOMENDACIJOS, kaip fiksuoti, stebėti mokinio asmeninę pažangą VDM:

- Vertindami pirmiausia siekiame nustatyti, kur šiuo metu yra mokinys, bei išvelgti, kokį kitą laiptelį jis būtų pajėgus įveikti, kad mokinį lydėtų sėkmė, t. y. jis darytų pažangą. Pažanga matuojama lyginant ankstesnius gebėjimus, mokymosi rezultatus su naujais. Jei mokinys pirmą pusmetį turėjo 8, o antrą – 9, tai akivaizdu, kad jis daro pažangą. Tai judėjimas į tobulesnį būvį, aukštesnę pakopą. Pažanga žymi pasiekimų, elgesio kokybės kitimą. Pažanga yra tarsi pridėtinė vertė. Gerinant mokinių mokymosi pasiekimus, didelė pridėtinė vertė teks VDM, kadangi po formalaus ugdymosi, mokiniai gali tiesiogiai konsultuotis su mokytojais, mokiniai atlieka namų darbus mokykloje.
- Mokinių pasiekimų patikrinimas yra atliekamas reguliariai, kaip reikia pagal dalyko mokymosi logiką ir mokyklos susitarimus: mokiniai atlieka kontrolinius darbus ar kitas vertinimo užduotis, kurios parodo tam tikro laikotarpio pasiekimus, yra įvertinamos sutartine forma (pažymiais ar kaupiamaisiais balais ir kt.).
- Mokinių *pažangos stebėjimo formos*:
 - žodiniai komentarai;
 - klausimai žinioms ir supratimui patikrinti;
 - mokinio įsivertinimas;
 - vienas kito vertinimas;
 - „šviesoforo“ metodas ir kt.;
 - ugdymo turinio refleksija.
- **Diagnostinis vertinimas:** (nuolatinis vertinimas, kuris padeda numatyti mokymosi perspektyvą, pastiprinti pažangą, skatina mokinius mokytis, sudaro galimybes bendradarbiauti):
 - apklausa raštu, apklausa žodžiu, rašinys;

- savarankiškas darbas / kontrolinis darbas/ testas;
- kūrybinė užduotis / projektinis darbas/ŽNS metodas ir kt.
- **Kaupiamasis vertinimas** (informacija apie mokinio mokymosi pažangos ir pasiekimų kaupimą):
 - rašomi atskiri kaupiamieji pažymiai (už nedidelės apimties užduotis), iš kurių išvestas vidurkis temos pabaigoje įrašomas į dienyną;
 - +/- kaupimas ir konvertuojamas į pažymius.
- **Kaip vykdoma pažangos stebėseną?**
 - Fiksuojami esami mokinių pasiekimų lygiai.
 - Su mokiniais iškeliami mokymosi uždaviniai tam tikram laikotarpiui.
 - Reguliariai (kas pamoką /savaitę ar mėnesį) matuojami mokinių pasiekimai ir fiksuojami.
 - Remiantis matavimų duomenimis, koreguojamas mokymas.
 - Svarbiausias tikslas – tenkinti individualius mokinio mokymosi poreikius.

Uždavinio „Sudaryti sąlygas ugdytis ir gauti reikalingą pagalbą įvairių ugdymosi poreikių turintiems mokiniams“ įvykdymui pasirinktas ugdymo turinys turi sudaryti sąlygas atliepti mokinių ugdymosi poreikių įvairovę. *Įvairūs ugdymosi poreikiai* apima plačią skalę: nuo gabių vaikų ugdymosi poreikių iki specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų.

REKOMENDACIJOS

- VDM turėdama didesnius laiko išteklius, gali ir turi daugiau dėmesio skirti:
 - kiekvieno vaiko gabumų ir talento paieškai;
 - sąlygų mokiniams tyrinėti, išbandyti, patikrinti norus ir galimybes sudarymui (pvz. savaitės „pasimatuok“ futbolą, teatrą, fechtavimąsi, archeologija ir t.t.);
 - individualizuotai švietimo pagalbai: specialistų konsultacijoms, mokymosi pagalbai;
 - savarankiškam mokymuisi, pasirengimui olimpiadoms ir konkursams ir kt.
- *Atvirumas įvairovei ir skirtybėms*. Lankantis VDM projekto mokyklose kai kur pastebėta, kad teikiant individualizuotą švietimo pagalbą esama *poreikių įvairovė* nuslepia nuo pačių mokinių: ir gabių vaikų sustiprintas ugdymas, jų talento plėtojimas, ir pagalbos mokiniams su mokymosi sunkumais teikimas dažniausiai vyksta „už uždarų durų“. Siekiant sudaryti sąlygas įvairių poreikių turintiems vaikams ugdytis ir išskleisti individualius gebėjimus, reikia skatinti atvirumą įvairovei ir skirtybėms, neatmetant ir nepaneigiant individualizuotos švietimo pagalbos. Logopedai, specialieji pedagogai, neformaliojo vaikų švietimo programų gabiems mokiniams vykdytojai ar kiti specialistai užsiėmimus galėtų vesti bendrose patalpose, kad visi mokiniai matytų savybių, bruožų, galimybių įvairovę ir su tuo susietas valios pastangas, susikaupimą, pagalbos ir korekcijų įvairovę. Tai būtų puiki galimybė pažinti kitus mokinius, suprasti kitų skirtybes, pažinti savo reakcijas į kitoniškumą, išmokti padėti ir priimti pagalbą.
- *Ekspertų (specialistų) tinklas*. Galvodami apie įvairius mokinių ugdymosi poreikius, mokyklos turi sudaryti sąrašą specialistų ir ekspertų, kurie kompensuotų mokykloje trūkstamas kompetencijas. Vis didesnę mastą įgyjanti mentorystė, lengvai valdomos ir prieinamos vaizdo pokalbių technologijos kuria prielaidas kompetenciją į mokyklą pasikviesti mažiausiomis laiko ir finansinėmis sąnaudomis. Tokia praktika įprasta gydytojų profesinėje bendruomenėje, šią patirtį prasminga perkelti ir į švietimo sektorių.
- *Šeimos įtraukimas ir švietimas*. Jei pedagoginis personalas pasiryš keistis ir įtvirtinti atvirumo mokinių įvairovei ir skirtybei nuostatą, reikės tą įvairovę ir skirtybes atverti visų mokinių tėvams. Tėvams pripažinti kitų mokinių skirtybes gali būti didelis iššūkis, todėl rekomenduojama iniciatyvos pradžioje į pokalbius pasikviesti labiau patyrusius, specialiųjų poreikių ir negalios fenomeną tyrinėjančius ir toje srityje dirbančius specialistus.

Uždavinio „Mažinti socialinę atskirtį“ įvykdymui pasirinktas ugdymo turinys turi ugdyti mažiausiai dvi grupes gebėjimų. Pirmoji apima socialinius įgūdžius, antroji – savivertės, pasitikėjimo

savimi jausmą, atsparumą neigiamam poveikiui, savęs kūrimo, motyvavimo, tikslų įsivardijimo gebėjimus – t.y. socialines/emocines kompetencijos, kurios neutralizuotų šeimos / artimos aplinkos socialinių, ekonominių, kultūrinių veiksnių daromą neigiamą poveikį mokinio pasiekimams, visapusiškam ugdymuisi. VDM tam sukuria prielaidas, nes mokiniai ilgesnį laiką leidžia edukaciškai turtingesnėje ir ištekliais labiau aprūpintoje aplinkoje.

REKOMENDACIJOS

- *Socialiniams įgūdžiams* ugdyti galima pasinaudoti technologijų mokomojo dalyko baze ir išmokyti vaikus atlikti paprastus, nesudėtingus veiksmus: *pagaminti nesudėtingus sveikus patiekalus, išplauti indus ir sutvarkyti valgio gaminimo vietą, skalbti rankomis dažniau keičiamus drabužius, skalbti skalbimo mašina, valyti avalynę*. Jei mokykla neturi skalbimo mašinos ir kitos įrangos, ir tenkina finansavimo sąlygas, vertėtų pasinaudoti programa, skirta kaimo bendruomenių projektams finansuoti. Jungtinėmis mokyklos ir vietos bendruomenės pajėgomis galima įsigyti buitinės įrangos, kuri tarnautų mokinių (jų šeimų) socialinių įgūdžių ugdymui ir gyvenimo kokybei pagerinti.
- *Higienos įgūdžiams* ugdyti ir mokytis palaikyti švarą galima naudojant mokykloje veikiančius dušus. Asmens higiena padeda saugoti ir stiprinti sveikatą, o ankstyvasis higienos ugdymas yra svarbus palaikant ir stiprinant sveikatą. Atsižvelgiant į vaiko amžių ir individualius gebėjimus, ypač svarbu mažais žingsneliais diegti asmeninės higienos įgūdžius, aptarti, ką ir kodėl darome. Žaidybinė veikla ir ugdymo(si) procesas yra labai glaudžiai susiję. A. Gučas, akcentuodamas žaidimo svarbą vaikų ugdymo(si) procese, teigė: „Žaidimai padeda sukaupti patyrimo, susidaryti veiklos įgūdžių, suprasti suaugusių žmonių santykius, į juos įsijausti, vaizduote ir mąstymu pagilinti jutiminį tikrovės suvokimą.“ Siekdami, kad asmens higienos įgūdžių formavimas ugdytiniams taptų malonia ir geras emocijas teikiančia veikla, galima dainuoti daineles, skaityti pasakas apie švarą, kurti įvairias žaidybines situacijas, skatinančias ugdyti higienos įgūdžius. Žaidimai įkvepia ugdytinius veikti, kaupti, plėtoti turimą patirtį, įgytus įgūdžius ir patirtus įspūdžius transformuoti. Į higienos įgūdžių ugdymą vertėtų įtraukti neformalaus ugdymo pedagogus, dirbančius fizinio aktyvumo ir sporto kryptyje.
- *Savivertė, pasitikėjimas savimi, atsparumas, asmeninės savybės* gali būti ugdomos per socialinių emocijų kompetencijų ugdymui skirtas prevencines programas, socialinę veiklą, lyderystės, mentorystės programas, pasitelkiant nevyriausybinės, jaunimo organizacijas ir kitas tokią veiklą vykdančias institucijas. Minėti bruožai ir asmenybės savybės gali būti stiprinamos kasdienėje veikloje, pedagogui tikslingai ir nuolat tam skiriant dėmesį: pagiriant mokinį, paskatinant veikti, paremiant kilus abejonei ir t.t.

Uždaviniui „Užtikrinti lygias galimybes tenkinti socialinius, sveikatos priežiūros, švietimo ir kultūros poreikius“ įvykdyti mokykla turi analizuoti, kaip yra suprantamos *lygios galimybės ir žmogaus teisės*, ir jas susitelkus užtikrinti.

REKOMENDACIJOS

- *Lygios galimybės pasiekti geriausių galimą mokymosi rezultatą*. Mokykla turi sudaryti sąlygas mokiniams pasiekti galimus geriausius mokymosi rezultatus, esant skirtingiems individualiems mokymosi poreikiams, susiklosčiusiems dėl nuo jų nepriklausomų veiksnių.
- *Įtrauktis ir įvairovės (heterogeniškumo) nuostata*. Ši nuostata reikalauja kito požiūrio į ugdymo situaciją: atsisakyti diskriminacinės pedagogikos, atpažinti ir pašalinti diskriminuojantį žodyną, įsisąmoninti, kad kitoks, gal nepatogus ugdytinis didina galimybes pažinti mus supančią įvairovę, susidaryti pilnesnį pasaulio vaizdą, įgyti kitokios patirties, kuri tampa įmanoma tik patiriant tą įvairovę.
- Kai kurie *įtrauktis ir įvairovės* sprendimai turi būti vykdomi itin profesionaliai, apgalvojant kiekvieną detalę. Mokytojai turi būti parengti, turi būti įvaldę veikimo strategijas: kaip reaguoti, kaip elgtis, kokius ugdymo metodus taikyti, kokias ugdymo aplinkas parinkti, ką pasakyti

mokiniam, kad klasėje būtų išlaikyta *atvirumo* nuostata SUP mokiniui elgiantis savitai. Priimti kitą – nėra lengva, priimti kitą, stipriai kitoki, – iššūkis, bet svarstant *atviros* mokyklos galimybę, turime keisti vyraujančią supratimą, stereotipus ir įpročius, pergaltuoti ir perkurti veikimo klasėje būdus, kad SUP ar tiesiog savitų ugdymosi poreikių, mokymosi sunkumų turinčių mokinių buvimas klasėje visada kurtų naujas mokymosi situacijas ugdymo dalyviams: mokytojui, mokiniams, mokytojo padėjėjui, tėvams. Atvirumas svarbus ne tik SUP mokiniams, atvirumas svarbesnis visiems likusiems ugdymo dalyviams, kad geriau suprastų, pažintų, priimtų įvairovę. *Kad įtraukties ir įvairovės* sprendimai būtų vykdomi itin profesionaliai, yra būtinas radikalus pedagogų ir pagalbos mokiniui specialistų bendradarbiavimas. Vykdydami VDM veiklas įvairių poreikių turintiems vaikams mokytojai bendradarbiauja su švietimo pagalbos specialistais. Taip pat labai svarbu stebėti, kad neformaliojo švietimo veiklos būtų prieinamos įvairių poreikių turintiems mokiniams.

Uždaviniui „Skatinti mokyklų atvirumą ir socialinę partnerystę“ įvykdyti mokykla turėtų siekti tarpinstitucinio bendradarbiavimo. Kuriant VDM, planuojant veiklą, ją įgyvendinant taip, kad ji būtų įvairi, kokybiška ir prasmingai papildytų ugdymą, turėtų dalyvauti ne tik švietimo, bet ir kitų sričių vaikui ir šeimai reikalingas paslaugas – socialines, sveikatos priežiūros, kultūros – teikiančių įstaigų atstovai, pasitelkiamos nevyriausybinės organizacijos, savanorių programų vykdytojus ir kitus socialinius partnerius.

REKOMENDACIJOS

- VDM numatytas veiklas, išskyrus vaikų ugdymą pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas, neformaliojo vaikų švietimo programas ir švietimo pagalbą, gali teikti savanoriai, socialiniai darbuotojai, visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, kultūros darbuotojai, kiti specialistai. Rekomenduojama, kad visi specialistai, neturintys pedagogo kvalifikacijos, išklaustų pedagoginių-psichologinių žinių kursą.
- *Savanorių edukacija*. Savanorių veikla mokyklose šiuo metu apsiriboja tėvų ir senelių įtraukimu, vyresnių klasių mokinių įtraukimu, kartais savanorių iš nevyriausybinių organizacijų pasikvietimu. Tokia savanorystės forma yra tinkama, tačiau ji nėra profesionaliai valdoma ir ilgalaikė. Stiprios savanorių atrankos ir edukacijos programos yra siejamos su kultūros ir socialinių paslaugų institucijomis. Mokyklai artimiausia institucija, kuri vykdo savanorių atranką ir edukaciją yra savivaldybių vaikų dienos centrai, veikiantys kaip nevyriausybinių organizacijų. VDM taip pat galėtų turėti savanorių atrankos ir edukacijos programą su savomis prievolėmis ir privilegijomis: *savanorių parengimu, pasirašyta savanoriškos veiklos atlikimo sutartimi, savanoriškos veiklos laiko apskaita, valdomu tvarkaraščiu, kai savanoriai kviečiami ir registruojasi konkrečiam laikui, kompetencijas liudijančių ženkliukų sistema, suteikiamu dokumentu, pažymintį savanorystės faktą, vykdytą veiklą ir ugdytas kompetencijas*. Tokia programa gali būti inicijuota savivaldybės ir valdyti savanorių paskirstymą skirtingoms veikloms atlikti mieste ar regione apimant daugiau nei vieną mokyklą. Savanoriai galėtų atlikti tokias veiklas: vesti būrelius (jei turi tam reikalingų kompetencijų), organizuoti konkretų teminį ugdymo projektą, būti partneriu mokantis, prižiūrėti ar palydėti mokinius į kitas erdves, vesti gyvenimo ir higienos įgūdžių mokymus ir kt. Svarbu akcentuoti, kad savanoriai gali būti įvairaus amžiaus ir patirties, tačiau parengti dirbti su mokyklinio amžiaus vaikais ir dirbti pasirašę savanoriškos veiklos atlikimo sutartį. (Sutarties formos pavyzdžiai pateikti 1 ir 2 prieduose.)
- *Socialiniai partneriai ir jų indėlis į VDM*. Socialiniai partneriai VDM veikloje gali dalyvauti labai įvairiai: priimdami į savo erdves ir suteikdami paslaugą be mokesčio (pvz., baseinai, ledo arenos, universitetų laboratorijos), sutartomis sąlygomis vesdami edukacines programas, tiekdami savo gaminamą produkciją ar paslaugas (pvz., interneto ryšį, kanceliarines prekes, higienos priemones, sportinį inventorių) ir kt. *Daugiau skaityti 2.2 skyriuje*.
- *Proaktyvi partnerystė su savininku*. Organizuojant VDM procesus mokyklai rekomenduojama bendradarbiauti su mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija. Šiuolaikinė

vadyba skatina mokyklos savarankiškumą ir atsakomybę už savo veiklą, tačiau mokyklos Savininkas turi aktyviai sekti procesus ir konsultuoti mokyklas prieš inicijuojant pokyčius, informuoti apie kaitos rezultatus šalies mastu, inicijuoti ir remti mokyklų ir mokytojų bendradarbiavimo ir partnerystės tinklus, siekiant kartu spręsti socialines, pedagogines, teisėtvarkos problemas. Mokyklos Savininkas, sukvietęs visas jam pavaldžias mokyklas, turėtų įvertinti savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo situaciją, mokyklų iniciatyvas ir pasiūlymus, ir priimti sprendimus dėl ugdymo proceso VDM būdu organizavimo: kiek mokyklų įsitraukia į VDM veiklą, ar jos veikia savarankiškai, ar vienijami kelių mokyklų ištekliai, ar kuriamas VDM tinklas, jungiantis mokyklas, vaikų dienos centrus ir kitas institucijas. Savininkas, į VDM kūrimą ir organizavimo procesą įsitraukusioms mokykloms ar jų jungtiniams dariniams, turėtų įsipareigoti sudaryti tinkamas sąlygas VDM įgyvendinimui, padėti spręsti finansinių lėšų poreikio iššūkius: *prireikus skirti papildomą finansavimą VDM veiklai ir (ar) mokyklos aplinkos pritaikymui, mokyklos ūkio lėšų poreikiui padengti, pritaikyti transporto organizavimo ir maitinimo organizavimo sąlygas VDM.*

Uždavinio „Stiprinti formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo dermę“ įvykdymui mokykla turi kryptingai siekti suderinto ugdymo rezultato, kurį bus įmanoma pasiekti tik panaudojus abiejų ugdymo formų suteikiamas galimybes. Ugdymo turinys turi užtikrinti ugdymo temų dermę, prasmingas veiklos, praktinių užduočių jungtis ir leisti išgyventi, patirti, panirti neformaliojo ugdymo situacijose.

REKOMENDACIJOS

- Formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo dermę rekomenduojama užtikrinti projektinėmis, mokymosi tiriant priemonėmis.
- *Projektinė ir mokymosi tiriant veikla.* Projektinei ir mokymosi tiriant veiklai reikia didesnių laiko išteklių, sudėtingoms ir daugiadalykėms užduotims atlikti pamokos laiko neužtenka, tad vykdyti ilgesnės trukmės projektą mokytojai nesiryžta. Projektinė ir mokymosi tiriant veikla reikalauja vadybinių ir organizacinių sprendimų, derinimo veiksmų, sutelktų kompetencijų ir integruoto turinio sprendimų. Tokia veikla tinkama tinklaveikos prasmingai raiškai. Tiriamųjų ar kūrybinių projektų iškėlimas į antrą dienos pusę leistų šią veiklą parengti ir atlikti tiksliai laikantis metodinių *projektinės veiklos* reikalavimų, gerai pasirengus ir mokinių pasirinktu tempu.

PAVYZDYS

*Kauno miesto, Kupiškio miesto ir rajono mokyklos galėtų vykdyti bendrą projektą apie aktorę ir režisierę Unę Babickaitę-Greičiūniene. Kupiškio raj. ji gimė ir yra palaidota, Kaune gyveno ir dirbo. Praplėsti tinklaveiką būtų galima su JAV lituanistinėmis mokyklomis, nes aktorė kaip Une Baye vaidino Paramount Pictures dar begarsiuose filmuose; su Londono lituanistinėmis mokyklomis, nes vaidinta ir Londono teatre. Praturtinti projektą būtų galima frankofonijos tema, nes gyventa ir vaidinta Paryžiuje. **Projektinė ar tyrimo veikla apimtų teatro ir kino istoriją, stiprios ir veiklios moters karjerą, emigracijos, pilietiškumo, frankofonijos, Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį, nepriklausomybės praradimą ir trėmimų istoriją, stiprios meilės ir šeimos tematiką. Be to, galima dar pasigilinti ir į vadybos mokslo pradžią, nes Vytautas Andrius Graičiūnas – vienas iš garsiausių pasaulyje vadybos mokslo pradininkų, tarpukario Lietuvos vadybos mokslo teoretikas ir praktikas, vadybos konsultantas užsienio įmonėse. **Bendradarbiavimo tinklo aprėptis:** Kupiškio ir jo raj. mokyklos, Kauno m. mokyklos, lituanistinės mokyklos (pvz., Šv. Kazimiero Lituanistinė Mokykla Los Angeles) ir gal net Lietuvos Respublikos ambasada Prancūzijoje ir Prancūzų institutas Lietuvoje.***

- *Ugdymo turinys atrastas artimoje mokyklos aplinkoje.* Mokyklos vietovė taip pat siūlo ugdymo turinio praturtinimo sprendimų. Gyvenęs žymus, šaliai ir kraštui nusipelnęs žmogus, įvykis, pastatai, tradicijos, gamtos objektai, vertinami kaip paveldas, gali tapti ugdymojo turinio praturtinimo

ištekliais. Artimąją aplinką galima panaudoti kuriant labai savarankišką, savitą turinį, kai artimosios aplinkos reiškiniai tyrinėjami integruojant su kitu, didesnio masto reiškiniu, ir atvirksčiai, globalūs reiškiniai aiškinami gilinantis į lokalius, šalia esančius pavyzdžius.

PAVYZDYS

Kėdainių miesto mokyklose VDM ugdymo turinys gali būti praturtintas labai lokaliomis reformacijos, Radvilų giminės istorijomis, jomis papildant šių fenomenų mokymąsi pagal BUP. Škotų palikimas ir istorija gali būti labai savarankiška, tik Kėdainiams būdinga ugdymo turinio tematika.

- *Integruojamos programos.* VDM gali daugiau laiko skirti patvirtintoms ir privalomoms integruojamoms programoms, skirtoms socialinių ir emocinių įgūdžių, gyvenimo įgūdžių, žmogaus saugos ugdymui, sveikatos, lytiškumo ir rengimo šeimai ugdymui, taip pat prevencinėms programoms vykdyti. Tokioms programoms vykdyti mokytojams į partnerystę galima kviešti tos srities profesionalus ir savanorius. Tokia jungtinė komanda specifinį ugdymo turinį pristatytų giliau, išsamiau, profesionaliau, skiriant pakankamai laiko.

Uždaviniui „Skatinti mokyklas ieškoti efektyvių ugdymo organizavimo būdų“ įvykdyti kiekviena mokykla perkuria ugdymo turinį taip, kad jis būtų svarbus ir reikšmingas konkrečiai mokyklai. *Geros mokyklos koncepcija* pabrėžia, kad kiekviena mokykla gali būti gera savaip, unikalai. VDM modelis, atitinkantis mokyklos bendruomenės poreikius, yra unikalus ir jai tinkamiausias.

REKOMENDACIJOS

- Kiekviena mokykla gali ir turi susikurti savitą visos dienos mokyklos modelį / savitą ugdymo organizavimo būdą, kuris tarnautų jos ugdymosi tikslams ir mokyklos bendruomenės poreikiams. *Geros mokyklos koncepcija* taip pat pabrėžia, kad ugdymas turi skatinti atrasti, turi auginti, todėl ugdymo turinys turi išreikšti stiprią edukacinę idėją, provokuoti paieškomis ir atradimams, kartu užtikrinant mokinio pasiekimus ir asmenybės (savivertės) ūgtelėjimą. Tik intelektualiai sudėtingas ugdymo tikslas ir turinys skatins ir nukreips mokyklos bendruomenę nuolat ieškoti ir atnaujinti ugdymo organizavimo būdus ir permąstyti savo VDM modelį. Veiksniai, lemiantys sėkmingą VDM veiklą, yra aiškūs mokyklos tikslai VDM, VDM integralumas, VDM dirbančių specialistų bendradarbiavimas, mokymosi erdvių perkūrimas, vadovų lyderystės kryptis.
- *Mokyklos erdvių perkūrimas.* Koridoriai ir vestibuliai, netgi laiptinės turėtų virsti pašnekėsių, bendrystės, sąveikos, kūrybos ir atradimų, mokymosi vieniems su kitais ir iš kitų erdvėmis. Daugiafunkcinės, edukacinių stimulų gausios erdvės pasiūlo efektyvesnius ugdymo organizavimo sprendimus. *Daugiau apie erdves skaityti 2.9 skyriuje.*
- *Mokytojų ir kitų VDM dirbančių specialistų meistrystė užtikrinanti efektyvų ugdymą.* Mokykla turėtų sudaryti sąlygas kiekvienam mokytojui, švietimo pagalbos specialistui stiprinti profesinę (edukacinę) meistrystę, savivertę, pasitikėjimą, motyvaciją, puoselėti jų asmeninių savybių ir pomėgių įvairovę. Mokytojų ir kitų VDM paslaugas teikiančių specialistų originalūs pomėgiai taip pat pasiūlo efektyvesnius ugdymo organizavimo sprendimus.
- *Vadovų lyderystės kryptis* – mokymosi stiprinimas, mokinių pažanga ir pasiekimų augimas. Mokyklų vadovai turėtų burti mokyklos bendruomenės šios dienos ugdymo reikmes atitinkančių mokymo ir mokymosi strategijų kūrimui.

Uždaviniui „Sudaryti galimybę šeimoms derinti darbo ir šeimos įsipareigojimus“ įvykdyti mokykla turėtų atliepti tėvų poreikius. Galimybių šeimoms sudarymas sietinas su lanksčiu ir šeimų poreikius atitinkančiu VDM darbo laiku.

REKOMENDACIJOS

- *Lankstus darbo grafikas.* VDM darbo laiką mokykla turėtų derinti prie mokinių tėvų darbo grafiko. Rekomenduojamas VDM darbo laikas yra nuo 8 val. ryto iki 16.00–17.00 val. Esant poreikiui, vaikų priežiūra gali būti užtikrinama iki 18.00–19.00 val.. Tačiau yra vietovių, iš kurių gyventojai vyksta dirbti į kitus miestus ir jų kelionė į darbo vietą prasideda dar iki mokyklos darbo pradžios. Mokykla, derindama su mokyklos savininku¹, gali paankstinti mokyklos darbo laiką pagal poreikį nepažeisdami higienos normų reikalavimų.
- *Veiklos tęstinumas mokinių atostogų metu.* Esant poreikiui mokykla gali vykdyti VDM veiklą ir mokinių rudens, žiemos ir pavasario atostogų metu, nes mokinių tėvams tai nėra atostogų laikas. Mokykla, derindama su mokyklos savininku², gali priimti sprendimą tęsti VDM veiklą ir mokinių atostogų metu. Į šią veiklą gali būti įtraukti VDM mokinių vyresnieji broliai ir seserys, kiti vyresnių klasių mokiniai, norintys ugdyti ir stiprinti socialinius, veiklos organizavimo, edukacinius, lyderystės gebėjimus ir / ar dalyvauti savanorystės programose.

2. VDM KŪRIMO ETAPAI

2.1. VDM poreikio įvertinimas

Etapo aktualumas ir svarba. Inicijatyva kurti VDM gali kilti iš mokyklos bendruomenės poreikių (nepalankus socialinis ekonominis kontekstas, žemi mokinių pasiekimai, netenkinami mokinių individualūs poreikiai ir kt.). Inicijatyva galima ir iš mokyklos Savininko, kuris, analizuodamas esamą konkrečios mokyklos situaciją, gali teikti siūlymą dėl ugdymo proceso organizavimo mokykloje VDM būdu. Todėl VDM poreikio įvertinimas labai svarbus, nes tai **suvienodina situacijos supratimą ir vertinimą**, lemia pasirenkamą VDM modelį, veiklos kryptį, ugdymo prioritetus ir mokinių įsitraukimo mastą.

VDM kontekstas. Kiek laiko mokiniai praleidžia mokykloje (VDM modelis), remiantis užsienio patirtimi, atsakymas nebus vienodas kiekvienai mokyklai. Pagrindinis visiems švietimo darbuotojams ir mokslininkams rūpimas klausimas: kaip pagerinti mokinių mokymosi pasiekimus. Išskiriami keli privalumai VDM: gerėja mokinių mokymosi pasiekimai, gerėja mokinių mokymosi motyvacija, užtikrinamas mokinių saugumas, organizuojama efektyvi ir aktyvi neformali veikla. 2015 m. V. Lavy nagrinėjo PISA tyrimus 50 užsienio šalių, nustatė, kad mokymo laikas teigiamai ir reikšmingai susijęs su testų rezultatais ir išsivysčiusiose, ir besivystančiose šalyse, o tai tiesiogiai priklauso nuo mokinių praleisto laiko mokykloje. S. Rivkin ir J. Schiman (2015) įvertino santykį tarp mokymo laiko ir PISA testų rezultatų 72 šalyse. Jie taip pat nustatė, kad pasiekimai didėja, kai mokiniai mokosi daugiau laiko, ir kad padidėjimas priklauso nuo laiko ir klasės aplinkos, o tai tiesiogiai priklauso nuo klasės klimato ir erdvių, kuriose mokiniai mokosi.

Visos dienos mokyklos modelis yra paplitęs Vakarų ir Rytų Europoje, tačiau jo įgyvendinimas yra įvairus, apimantis skirtingus visos dienos mokyklos tipus, ugdymosi formas ir pan. Tarptautiniu mastu galima aptikti nevienodus VDM apibrėžimus. Tai yra nulemta visos dienos mokyklos sampratos, poreikio ir organizavimo skirtumų tarp šalių ir tarp tos pačios šalies mokyklų. Taip pat įtakos turi šalių socialiniai-ekonominiai ir kultūriniai ypatumai, ugdymo tradicijos. Dažniausiai visos dienos mokykla suvokiama kaip įprasta mokykla, kurios diena trunka ilgiau nei iki pietų, kurioje išplečiamas ugdymo turinys ir organizuojamos papildomos veiklos, glaudžiai susijusios su pirmos dienos pusėje analizuojamomis temomis; aktualizuojami pedagoginiai ir socialiniai mokinių poreikiai.

¹ Savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija.

² Savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija.

Suomijoje terminas *integruota mokyklos diena* apima mokyklos dieną, kurią mokiniams prieš ir po pamokų (kartais tarp pamokų) organizuojamos įvairios užimtumo veiklos. Projekto pradžioje tai pavadinta *visos dienos mokykla*, tačiau, kadangi šis terminas plačiau visuomenei buvo suprantamas kaip privalomas mokyklos dienos pailginimas, o mokytojams – visa darbo diena, pradėtas vartoti terminas *integruota mokyklos diena* (Pulkkinen, 2012). Integruota mokyklos diena reiškia kitokį dienos mokykloje organizavimą, dalį dienos paverčiant planinga būrelių ir užsiėmimų veikla. Pagrindinė tokios mokyklos idėja yra paskatinti mokinius įsitraukti į veiklas, stiprinti jų psichinę sveikatą, saugumą ir komfortą (emocinį, psichologinį), siūlant jiems kokybišką ir įvairiapusę veiklą. Integruotoje mokyklos dienoje mokyklos kasdienybėje išbandomi nauji veiklos ir mokymosi būdai ir modeliuojama kitokia mokymosi aplinka. Integruota mokyklos diena padeda įgyvendinti pagrindinę mokyklos užduotį, įtraukiant ne pelno sektoriaus ir partnerių pajėgas. Integruotos mokyklos dienos užsiėmimai gali vykti ryte, vidury dienos arba po pietų. Užsiėmimai viduryje dienos suteikia galimybes užsiimti mėgstama veikla visiems mokiniams nė vieno neišskiriant.

REKOMENDACIJOS

- Mokyklai siekiant nusistatyti VDM poreikį, siūloma neapsiriboti tik reprezentatyvios mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) apklausa, skirta lūkesčiams ir poreikiams išsiaiškinti, atlikimu. Rekomenduojama informuoti ir šviesti tėvus apie VDM platesnius ugdymo tikslus, kuriuos padeda pasiekti VDM: didinti mokinių mokymosi motyvaciją, gerinti jų pasiekimus, kompensuoti socialinės atskirties padarinius, formuoti ir stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius ir kt.

Kokius duomenis mokyklai yra svarbu turėti prieš kuriant savo VDM projektą?

- Kokia mokyklos mokinių dalis dalyvauja neformaliojo vaikų švietimo programose ne mokykloje?(į tai svarbu atsižvelgti dėl to, kad dalis mokinių galbūt jau yra kokybiškai užimti ir ugdomi po pamokų ir neturi poreikio dalyvauti VDM veikloje);
- Kiek mokykloje mokosi specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymosi sunkumų turinčių mokinių ir kokia jiems reikalinga švietimo ar mokymosi pagalba?
- Koks mokyklos mokinių pasiekimų lygis (pvz., 2 ir 4 klasės mokinių, nepasiekiančių patenkinamo skaitymo ir matematikos pasiekimų lygio dalis pagal Nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo duomenis)?
- Kokia mokyklos mokinių dalis turi mokymosi sunkumų dėl nepalankios aplinkos veiksnių?
- Koks nustatytas mokykloje patyčių indeksas, koks mokyklos emocinis klimatas?
- Kokia yra mokyklos sukuriama pridėtinė vertė?

Kiekybinių duomenų analizė atskleistų VDM kūrimo kontekstą ir pokyčio / kaitos taškus. Turėdama išsamius atsakymus į šiuos klausimus, mokykla jau turėtų duomenų pasirengti VDM projektą, kuris atspindėtų tobulintinus mokyklos veiklos aspektus, padėtų rasti pokyčio / tobulinimo sprendinius norint laukiamą rezultatą. Tokį VDM projektą, pasiūlymą arba VDM ugdymo idėją jau galima teikti mokyklos bendruomenei ir mokinių tėvams svarstyti, siekiant išsiaiškinti jų poreikius ir lūkesčius. Pavyzdinis tėvų apklausa apie VDM poreikį klausimynas pateiktas 4 ir 5 prieduose.

REKOMENDACIJOS

- Mokyklai siekiant nusistatyti VDM poreikį, siūloma atlikti reprezentatyvią visų tikslinės VDM dalyvių grupės, t. y. pasirinktų klasių mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) apklausą, skirtą lūkesčiams ir poreikiams išsiaiškinti. Apklausą rekomenduojama atlikti balandį-gegužę, kai renkamos naujos priešmokyklinio ugdymo ir pirmosios klasės.
- Rekomenduojama per pateikiamus klausimus informuoti ir šviesti tėvus apie VDM platesnius ugdymo tikslus, t. y. siekį didinti mokymosi motyvaciją, gerinti pasiekimus, mažinti atskirtį, formuoti ir stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius ir kt.

PAVYZDYS. Kauno Viktoro Kuprevičiaus progimnazija

VISOS DIENOS MOKYKLOS POREIKIO TYRIMAS

Tyrimo metodas – apklausa (naudojant Google Forms įrankį). **Tyrimo data:** 2018 m. gegužė.

Respondentai: pradinė klasių mokinių tėvai. **Tyrimo imtis** – 100 respondentų.

TYRIMO REZULTATAI:

Pasirinktas VDM organizavimo modelis:

Pirma dienos dalis privaloma – vyksta pamokos.

Antra dienos dalis neprivaloma – vykdomas vaikų užimtumas, teikiamos kitos paslaugos.

VDM darbo laikas: 7.30–17.30 val.

Išgrynintas paslaugų poreikis:

Mokyklos būreliai (92 proc.)

Pagalba atliekant namų darbus (78 proc.)

NVŠ teikėjų būreliai (75 proc.)

Mokymosi pagalba (70 proc.)

Išsiaiškintas socialinių paslaugų poreikis:

Laisvalaikio organizavimas (88 proc.)

Maitinimo organizavimas (78 proc.)

Socialinio darbuotojo vykdoma mokinių priežiūra (46 proc.)

Socialinių, higienos įgūdžių formavimas (42 proc.)

Išsiaiškintas sveikatos priežiūros paslaugų poreikis:

Mokinių fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas (88 proc.)

Mokinių sveikos mitybos įgūdžių formavimas (72 proc.)

Mokinių veiklos ir poilsio derinimo įgūdžių formavimas (68 proc.)

Išsiaiškintas kultūros paslaugų poreikis:

Meno įstaigų lankymas (galerijos, muziejai)

Spektaklių lankymas

Dalyvavimas kultūrinės edukacijos programose

Išsiaiškintos reikalingos paslaugos tėvams:

Švietimo pagalbos specialistų konsultacijos (62 proc.)

Konsultacijos apie mokinių sveikatinimo veiklą (50 proc.)

Psichologinė pagalba (59 proc.)

Mokytojo vykdoma mokinių priežiūra (51 proc.)

Šaltinis: <https://kuprevicius.kaunas.lm.lt/visos-dienos-mokykla/> (2018-11-29)

- VDM kūrėjai, siekdami atliepti VDM veiklos principus ir užtikrinti visapusišką kiekvieno vaiko ugdymąsi, turėtų siekti giliau pažinti kiekvieną vaiką, jo polinkius, gebėjimus, bendravimo įgūdžius. Todėl siūloma tėvų apklausą papildyti klausimais apie jų vaiko pomėgius, išskirtines savybes, norus ir svajones.

Kokių klausimų galima paklausti?

- Koks vaiko vardas. Kas ir kodėl jį išrinko? Kokia vardo reikšmė?
 - Kaip apibūdintumėte savo šeimą (keliaujanti, linksma, besipykstanti, daininga, ambicinga, pavargusi, darbšti, meniška, paslaptinga, atvira, uždara...)?
 - Kur norėtumėte su vaiku pakeliauti? Kodėl?
 - Kokia transporto priemonė patinka Jūsų vaikui labiausiai patinka? Kodėl?
 - Kokie mėgstamiausi Jūsų vaiko valgiai?
 - Papasakokite apie vaiko pomėgius, ką jis veikia po pamokų?
 - Ką galite papasakoti apie VDM, kaip ją įsivaizduojate, kokių turite pageidavimų ar pasiūlymų dėl veiklų organizavimo?
 - Koks Jūsų vaiko mėgstamiausias dalykas mokykloje. Kodėl?
 - Ar domitės skiriamomis namų darbų užduotimis? Ar aptariate jas, jų sprendimą, gautą rezultatą, kaip sekėsi atlikti?
 - Kiek laiko Jūsų vaikas praleidžia atlikdamas namų užduotis?
 - Koks renginys mokykloje ar už jos ribų labiausiai patiko Jums ir Jūsų vaikui? Kodėl?
- Atsakymai į šiuos klausimus padės VDM veiklas vykdančioms specialistams geriau pažinti šeimą, jos tradicijas, pažinti vaiką, suprasti, kokią pagalbą galima suteikti, kokios veiklos ugdytų ir augintų asmenybę, formuotų charakterio bruožus. Atkreiptinas dėmesys, kad klausimai, kurie užduodami tėvams turi būti ne savitiksliai – gerai apgalvotas šios informacijos reikalingumas ir tikslingumas VDM veikloje bei klausimo etiškumas.

2.2. Mokyklos galimybių ir konteksto įvertinimas kuriant VDM

Etapo aktualumas ir svarba. VDM idėja ir siekis – tai galimybė tapti išskirtine, patrauklia ir savita mokykla. Kartu tai iššūkis, reikalaujantis pasirengti, į(si)vertinti vidinius ir išorinius išteklius, galimybes ir trūkščius.

REKOMENDACIJOS

- Mokykla, rengdama savo strateginį veiklos planą, turi atlikti vidinių galimybių ir konteksto analizę. Todėl prasminga grįžti prie turimo plano ir, turint mokyklai naują VDM tikslą ir pasirinktus prioritetinius uždavinius, peržiūrėti turimą planą su VDM perspektyva, peržiūrėti atliktą mokyklos situacijos analizę, įvertinti visų turimų dokumentų dermę, mokyklos stipriąsias ir tobulintas sritis. Strateginiame plane analizuojamas ir socialinių partnerių tinklas, tad reikėtų peržiūrėti šį tinklą, galvojant apie jo išteklių panaudojimą VDM veiklai.

PAVYZDYS. Kauno „Nemuno“ mokykla

Mokykla be sienų. Edukaciniai užsiėmimai netradicinėje aplinkoje ir partnerių organizuojama veikla. VDM išnaudojama aplink mokyklą esanti aplinka, organizuojamos papildomos edukacinės veiklos po pamokų, renginiai kitose aplinkose (muziejuose, bibliotekose, kultūros ir sporto centruose ir pan.), ir kt.

Mokiniam rengiamos kūrybinės dirbtuvėlės, organizuojami žaidimai, konkursai, filmų, peržiūros, mokiniai lankosi partnerių mokomosiose laboratorijose, dalyvauja edukacinėse programose.

„Turbo“ tėvų ir senelių klubas. Visos dienos mokyklos idėja džiaugiasi ir ją palaiko dauguma pradinių klasių mokinių tėvų. Organizuojamos veiklos tėvų darbovietėse ir mokykloje, vedami užsiėmimai vaikams, kuriuose susipažįstama su profesijomis, karjeros planavimu, etnokultūros paveldo pristatymu, organizuojami sportiniai ir kultūriniai renginiai.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija.

Kokius klausimus galima taikyti vidinėms galimybėms ir kontekstui įvertinti?

- Ar mokyklos aplinka ir turimos erdvės tinka mokinių neformaliajam švietimui, individualiam ir grupiniam darbui, ar yra erdvės poilsiui?
- Ar pakanka mokytojų ir kitų pedagoginių darbuotojų VDM veiklai vykdyti? Kokio ne pedagoginio personalo trūksta specialiajai pagalbai, socialinėms, sveikatos priežiūros, kultūros ar kitų mokyklos bendruomenei reikalingoms paslaugoms teikti?
- Ar yra mokytojų, mokinių tėvų, turinčių ypatingą ir išskirtinį pomėgį ir norinčių, galinčių jo pamokyti mokinius?
- Koks mokyklos turimas socialinių partnerių tinklas, t. y. ar mokykla yra užmezgusi partnerystę su neformaliojo vaikų švietimo teikėjais, nevyriausybinėmis organizacijomis, vaikų socialinę priežiūrą vykdančiomis institucijomis (pvz., vaikų dienos centrais), daugiavfunkčių centrų paslaugų teikėjais ir kita?
- Kokios neformalaus ugdymo programos yra vykdomos artimoje mokyklos aplinkoje (pvz., sporto, dailės, muzikos, užsienio kalbų mokykla ir kt.)?
- Kokios institucijos yra artimoje mokyklos aplinkoje, vykdančios edukacines programas (pvz., muziejai, galerijos, regioninių parkų lankytojų centrai)?
- Kokie želdynai, parkai ar sporto aikštynai yra artimoje mokyklos aplinkoje, ką būtų galima panaudoti aktyviam poilsiui lauke?
- Ar yra institucijų šalia mokyklos, kur vaikai galėtų ugdytis ir stiprinti socialinius ir emocinius gebėjimus (pvz., senelių namai, gyvūnų viešbučiai ar prieglaudos ir kt.)?
- Atsakymai į šiuos klausimus mokyklai parodys vidinių išteklių ir konteksto siūlomų galimybių vykdyti VDM veiklą išsamų žemėlapi.

2.3. VDM tikslinių grupių nustatymas

Etapo aktualumas ir svarba. Nusistatyti tikslines grupes nepriklausomai nuo pasirinkto modelio turėtų kiekviena VDM įgyvendinanti mokykla. Mokinių skaičius, galimybė formuoti grupę vienos klasės ar amžiaus pagrindu arba tik mišrias grupes (jungiant kelias, skirtingo amžiaus mokinių klases) gali pasiūlyti arba pareikalauti skirtingų VDM organizavimo sprendimų, išteklių, edukacinių aplinkų.

Vadovaujantis užsienio šalių praktikomis ir atsižvelgiant į Lietuvos tėvų poreikį, VDM savo tikslu ir ugdymo filosofija yra orientuota į **ankstyvąjį amžių**: priešmokyklinį ir pradinį ugdymą. Ankstyvajame amžiuje labai svarbu pamatyti kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius, patiriamus sunkumus, kylančius mokykloje dėl socialinių, ekonominių, kultūrinių šeimų skirtumų ir, taikant tikslingas programas ir priemones, kompensuoti ar panaikinti šiuos skirtumus. Pradiniame ugdyme labai svarbu atskleisti kiekvieno vaiko ugdymosi potencialą ir, taikant tikslingas kompensacines ir prevencines edukacines priemones, ugdyti mokėjimo mokytis gebėjimus ir savivaldaus besimokančiojo kompetenciją, kad mokymąsi vyresnėse klasėse kuo mažiau veiktų socialiniai, ekonominiai, kultūriniai šeimų skirtumai. VDM taip pat yra tinkama erdvė ugdyti ir stiprinti tėvystės įgūdžius, suteikti kitų sričių paslaugas, reikalingas vaikui ir šeimai, – socialines, sveikatos priežiūros, kultūros.

REKOMENDACIJOS

- *Rekomenduojama I pailgintos dienos modelio įgyvendinimo alternatyvos tikslinė grupė yra I–VI klasių (pradinio ugdymo programos) mokiniai.*
- *Rekomenduojama II pailgintos dienos modelio įgyvendinimo alternatyvos tikslinė grupės gali būti: priešmokyklinio amžiaus vaikai (kai priešmokyklinio ugdymo grupės trukmė yra 4 val.) ir I–VI klasių (pradinio ugdymo programos) mokiniai.*
- *Rekomenduojama Integruotos dienos modelio tikslinė grupės gali būti: priešmokyklinio ugdymo grupių ir I–IV klasių (pradinio ugdymo programos) mokiniai, galima pritaikyti ir V–VI klasių mokiniams.*
- Mokykla, apsisprendusi diegti VDM, pirmaisiais veiklos metais, įvertinusi savo išteklius ir galimybes, turėtų apsispręsti, kurias mokinių klases įtrauks į VDM veiklą.
- Pailgintos dienos modelio I alternatyva yra pati lanksčiausia ir lengviausiai valdoma pirmaisiais diegimo metais, nes VDM veikla po formaliojo ugdymo nėra privaloma visiems mokiniams. Atsižvelgiant į vaikų skaičių gali būti formuojamos homogeniškos I, II, III ir IV klasių grupės arba mišrios, jungiant į grupes skirtingų klasių mokinius.
- Pailgintos dienos modelio II alternatyvoje siūloma įtraukti visus priešmokyklinio ar pradinio ugdymo mokinius, tačiau pirmaisiais VDM diegimo metais ši alternatyva gali būti įgyvendinama atskirose grupėse ar klasėse ir būtų privaloma tik tų klasių ar grupių vaikams.
- Integruotos dienos modelis reikalauja visų mokinių privalomo dalyvavimo, kadangi formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo veiklos yra persidengiančios ir neatskirtos. Todėl rekomenduojama ši modelį diegti VDM veiklos patirtį jau įgijusioms mokykloms.
- Esant privalomam visų mokinių dalyvavimui VDM, formuojamos vienalytės vienos klasės grupės, tačiau galimas ir mišrių, laikinų ar mobilių grupių suformavimas, kai veiklos turinys to reikalauja.

Kokius veiksmus reikia atlikti formuojant grupes?

- Atlikus mokinių skaičiaus mokykloje, klasių komplektų skaičiaus vertinimą, numatomą augimą, įvertinus mokyklos finansinę situaciją, galima planuoti tikslines VDM grupes.
- Susitikimo su pasirinktų klasių mokinių tėvais metu pristatyti visos dienos mokyklos modelio projektą, supažindinti su modelio galimybėmis.

- Pakviesti tėvus, planuojančiu savo vaikus leisti į VDM, parašyti prašymą dėl priėmimo į VDM. Prašymų teikimo tvarką ir priėmimo tvarką aprašo ir patvirtina mokykla, rekomenduojama prašymus pateikti iki einamųjų mokslo metų rugsėjo 5 d.
- Galima papildyti bendrą tvarką, kuria vadovaujamesi vykdant mokinių priėmimą į bendrojo ugdymo mokyklą.
- Esant poreikiui ar vietų trūkumui galima vykdyti ir atranką į VDM, atsižvelgiant į mokinių socialinę padėtį, mokymosi rezultatus, specialiuosius ugdymosi poreikius.
- Priėmus sprendimą, kad vaikas dalyvaus VDM, yra pasirašoma papildoma mokymosi VDM sutartis su tėvais ir mokykla. Galima papildyti ir jau esamą mokymosi sutartį. Sutartyje rekomenduojama numatyti visas mokymosi sąlygas, susitarti su tėvais dėl bendradarbiavimo, maitinimo, grįžtamojo ryšio ir pan.
- Direktorius įsakymu patvirtinta priėmimo į VDM komisija suskaičiuoja prašymus, atranka pagal klases, suveda rezultatus ir teikia pasiūlymą dėl grupių sudarymo.
- Grupių skaičius, mokinių skaičius grupėse ir VDM trukmė turi būti suderinta su savivaldybe, kuriai priklauso mokykla, kiekvienais einamaisiais mokslo metais. Tik su Savininku suderinus sąlygas dėl VDM įgyvendinimo, galima pradėti formuoti grupes.
- Bendrojo ugdymo mokykla, gavusi Savininko sutikimą, vadovaujasi Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos higienos normas reglamentuojančiais teisės aktais ir kitais svarbiais dokumentais, organizuoja ir koordinuoja VDM grupių veiklą ir vaikų maitinimą.
- VDM grupės veikia nuo einamųjų mokslo metų pradžios iki mokslo metų pabaigos pagal BUP.
- Rekomenduojama sudaryti VDM grupes ir elektroniniame dienyne žymėti vaikų lankomumą, pažangą, elektroninį dienyną naudoti bendravimui su tėvais, grįžtamajam atsakui teikti.
- Teikiant VDM paslaugas būtina vesti mokinių lankomumo žiniaraštį, apskaitą. Joje nurodomas vaiko vardas, pavardė, klasė, pažymimmas kiekvienos dienos lankomumą.

PAVYZDYS. Žiniaraščio dakys

Žiniaraščio struktūra

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Klasė	Mokinio dalyvavimas VDM	
			Pradžia (nurodomas laikas)	Išvyko (nurodomas laikas)

2.4. VDM veiklos organizavimo modelio pasirinkimas

Etapo aktualumas ir svarba. Mokykla, kurdama VDM, atsižvelgia į mokyklos bendruomenės poreikius ir pasirenka jai tinkamiausią iš pateiktų trijų alternatyvių modelių arba pati susikuria ir įgyvendina originalų, savitą VDM veiklos modelį.

REKOMENDACIJOS

- Mokyklai renkantis ir kuriant VDM modelį, siūloma atsižvelgti ir pagrįstai įvertinti šiuos veiksnius:
 - mokykloje sukauptą potencialą ir kompetenciją, ypač išskirtinio formalaus ugdymo (sustiprinto dalykų mokymo ir rengimo olimpiadoms, dalyvavimo eTwinning ir kituose Erasmus+ programos projektuose, unikalios ugdymo programos, pvz., inžinerinio ugdymo, ir kt.) ir neformalaus švietimo (sporto, meno, išskirtinio pomėgio – fotografijos, karoliukų vėrimo, medžio drožybos, stovyklavimo, žygių ir kt.) srityse;
 - jau sukauptą patirtį organizuoti ugdymo veiklas antroje dienos pusėje, praplečiant ugdymosi procesą visą dieną, organizuojant prasmingas ugdomasias veiklas antroje dienos pusėje (pastaba: netapatinti su pailgintos dienos grupės veiklos patirtimi);
 - mokyklos Savininko išsipareigojimą sudaryti tinkamas sąlygas VDM įgyvendinimui: padėti mokyklai parengti savivaldybės teritorijoje esančių socialinių partnerių tinklo žemėlapi, prireikus skirti papildomą finansavimą VDM veiklai ir (ar) mokyklos aplinkos pritaikymui, mokyklos ūkio lėšų poreikiui padengti, įsteigti papildomus etatus VDM veiklai vykdyti, pritaikyti transporto organizavimo ir maitinimo organizavimo sąlygas VDM;
 - mokyklos bendruomenės, taip pat ir mokinių tėvų ir vyresnių klasių mokinių poreikius ir lūkesčius.

Tolimesni rekomenduojami veiksmai, galėtų būti:

- išanalizavus mokinių tėvų poreikius, mokyklos galimybes ir kontekstą, mokyklos bendruomenė priima sprendimą dėl VDM veiklų organizavimo modelio pasirinkimo;
- sudaroma darbo grupė, kuri parengia pilną analizę, apdoroja duomenis ir galimybes, pateikia pasiūlymus priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ugdymo programų metodinei grupei ar tarybai;
- metodinė grupė parengia argumentuotą pasiūlymą mokyklos metodinei tarybai, kuri pritaria dėl modelio pasirinkimo. Taip pat svarbu suderinti sprendimą ir su mokyklos taryba.

PAVYZDYS. Kauno „Nemuno“ mokyklos VDM modelio pasirinkimas

I pailgintos dienos modelis

Mokyklos pasirinktas I pailgintos dienos modelis, kai antroji dienos pusė po formaliojo ugdymo pamokų nėra privaloma visiems mokiniams. Jis susideda iš rytinės ir popietinės dalies. Pirmoje dalyje įgyvendinamos bendrojo ugdymo pamokos. Antroji dienos dalis yra neprivaloma. Šeimai ir vaikui pageidaujant, vaikas gali likti mokykloje ir rinktis neformaliojo švietimo veiklas. Galimos įvairios specialistų konsultacijos, mokymosi pagalba, namų darbų ruošą, teikiama popamokinė mokinių priežiūros paslauga. Taip pat teikiama pagalba šeimai (jei jos prireikia). **Pirmų klasių mokiniams mokykloje šis modelis yra taikomas lanksčiau ir turi integruotos dienos modelio elementų.** Pirmokams dalies pamokų turinys gali būti integruojamas su neformalaus švietimo programų turiniu. Muzikos, kūno kultūros, darbų ir technologijų bei neformalaus ugdymo veiklos tvarkaraštyje įvardijamos „Menų valandomis“ ir keliamos į antrą dienos pusę. Nors pamokų išdėstymas nėra tipinis, mokiniams taip pat bus teikiama švietimo pagalba ir numatyta galimybė veiklas organizuoti ilgiau (tėvų lėšomis). **VDM dalyviai:** 1a, 1b, 2a, 2b ir dalis 3 klasės mokinių (t.y. apie 50 proc. mokyklos pradinio klasių mokinių).

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

PAVYZDYS. Prezidento Valdo Adamkaus gimnazija

II pailgintos dienos modelis

Gimnazija, pasirinkusi įgyvendinti savitą ekologijos ir aplinkos technologijų ugdymo sampratą, išvelgė darnaus ir suderinto neformalaus ir formalaus ugdymo svarbą ugdytiniui. Tuo tikslu pradėjo plėtoti bendradarbiavimo ir partnerystės tinklų kūrimą, įgalinantį tobulinti ugdymo procesus, keistis ištekliais, informacija. Tai padidino veiklos efektyvumą, atsirado daug tėvų, pageidaujančių leisti savo vaikus į mūsų gimnaziją.

Iškilus šiam poreikiui, buvo pasirinktas **II pailgintos dienos modelis**, kuris leido lanksčiai derinti formalaus ir neformalaus ugdymo veiklas, įtraukti partnerius ir sudaryti kokybiškas sąlygas visiems priešmokyklinio amžiaus vaikams ir I–VI klasių mokiniams iki 17.30 val. būti ugdomiems mokykloje.

Džiaugsminga ugdymosi atmosfera, įvairios kūrybinės veiklos skatino pažinimo džiaugsmą, todėl neatsitiktinai buvo pasirinktas pavadinimas „Jaunųjų kūrėjų akademija“. Tai tapo atvira, besimokančia organizacija, kurios nariai domisi kintančia aplinka, stiprėja bendruomeniškumo jausmas, atsiranda glaudus ryšys tarp skirtingų amžiaus grupių besimokančiųjų. „Jaunųjų kūrėjų akademijos“ siekis – kiekvieno vaiko sėkmė atpažįstant savo individualius gebėjimus.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija.

PAVYZDYS. Kauno miesto Simono Daukanto progimnazija

Integruotos dienos modelis

Kauno Simono Daukanto progimnazija integruotos dienos modelį įgyvendina, vadovaudamasi problemų sprendimu grindžiamo ugdymo paradigmos principais per mokinių laisvalaikio ir užimtumo klubą „Dictum Factum“. Darbą mokykla pradeda nuo 7 val. ryto, pirmoji pamoka prasideda 8 val. Po pamokų mokykloje pradeda veikti užimtumo klubas „Dictum Factum“. Klubas apima 3 veiklos sritis:

- neformalųjį švietimą (mokiniai gali rinktis iš daugiau kaip 15 neformaliojo švietimo programų);
- pagalbos mokiniui sistemą „Po skambučio“, kuri jungia:
 - „Pagalbos pradinukui“ klubą, kur vaikus prižiūri skirtingi mokytojai, jiems padeda vyresniųjų klasių mokiniai;
 - 5–8 klasių mokiniams skirtą „Saviruošos klubą“, kur nuo 14 iki 16 val. sudaromos sąlygos atlikti namų darbus su penkių skirtingų dalykų mokytojais;
- problemų sprendimu grindžiamo ugdymo programos. Pradinių klasių mokiniai dalyvauja programoje „Mano Everestas“, o 5–8 klasių mokiniai dalyvauja integruotų veiklų programoje „4X4“. Programa „Mano Everestas“ ugdo mokinių skaitymo ir rašymo gebėjimus bei sudaro mokiniams papildomas galimybes pažinti juos supantį pasaulį bei susidaryti jo kompleksinį vaizdą – to siekiama norint užtikrinti mokymosi visybiškumą ir socialumą. 5–8 klasių mokiniai gilina savo žinias programose mokinyms mokslininkas, mokinyms sveikuolis, mokinyms startuolis bei lyderystės laboratorijoje. Dalyvaujant šioje veikloje, mokiniai šešis mėnesius dirba vienoje programoje prižiūrimi dviejų mokytojų: kelia probleminius klausimus, analizuoja mokslinę literatūrą, atlieka empirinius tyrimus ir ruošiasi savo veiklą pristatyti visos progimnazijos bendruomenės akivaizdoje.

Pasibaigus minėtam laikotarpiui, mokiniai rotacijos principu keliauja į kitos programos veiklas. Tokiu būdu per dvejus metus mokiniai susipažįsta su visomis keturiomis programomis ir ugdo kompetencijas, kurios yra svarbios žmogui, besiruošiančiam gyventi sumanioje visuomenėje.

Mokykla sparčiai auga, mokinių pasiekimai yra akivaizdžiai pagerėję ir jie nekrinta net ir tada, kai mokiniai išeina į kitas mokyklas.

Šaltinis: <https://www.daukantas.kaunas.lm.lt/visos-dienos-mokykla/mokiniu-laisvaikio-uzimtumo-centras-dictum-factum/> (2018-11-30) ir mokyklos pateikta informacija.

2.5. VDM proceso ir rezultatų įsivertinimo kriterijų nustatymas

Etapo aktualumas ir svarba. Mokyklai keliant VDM tikslą ir uždavinius, planuojant veiklą, svarbu apgalvoti ir numatyti, kaip bus matuojamas pokytis, vertinama pažanga ir rezultato pasiektumas. Siekiant pastebėti pokytį ir situacijos pagerėjimą, būtina išmatuoti pažangą ir rezultatus pokyčio iniciavimo fazėje, t.y. prieš pradėdant VDM veiklą. Kiti matavimai turi būti suplanuoti ciklo viduryje ir (ar) pabaigoje.

REKOMENDACIJOS

- Pokyčiams matuoti turi būti numatyti kriterijai ir rodikliai. Kriterijus yra vertinimo pagrindas, matas arba požymis, pagal kurį bus vertinama VDM veikla ir pasiektas rezultatas. Rodiklis yra veiklos rezultatų išraiška. **Kriterijai turi tiesiogiai sietis su pasirinktais VDM uždaviniais**, pvz., jei mokykla siekė pagerinti skaitymo gebėjimus, tai kriterijus galėtų būti *skaitymo gebėjimai* mokslo metų pradžioje ir pabaigoje, rodiklis – *perskaitytų žodžių / knygų skaičius per laiko vienetą; perskaityto teksto esminės minties tikslus perteikimas savais žodžiais; teisingai išspręstas matematikos žodinis uždavinys per nustatytą laiką ir kt.*

PAVYZDYS. Kauno „Nemuno“ mokykla

VDM siekis – *saugumas ir patyčių prevencija.*

Numatytas įsivertinimo rodiklis – kasmet atliekamoje tėvų, mokinių ir mokytojų apklausoje nustatyta sumažėjusi besityčiojančių ir patiriančių patyčias mokinių skaičiaus tendencija, lyginant su praeitų mokslo metų rezultatais.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija.

PAVYZDYS. VDM prototipas (*VDM seminarų medžiaga, 2018*).

Kuriant VDM prototipą, išskirti pasiektų rezultatų matavimo arba **laimingų vaikų** kriterijaus rodikliai:

- per metus VDM lankančių vaikų skaičius išaugs nuo 20 proc. iki 100 proc.;
- didės įsitraukusių į VDM veiklas tėvų skaičius (po 1 tėvą per mėnesį);
- stiprės mokinių savarankiškumas mokantis (*savedisciplina, nepasvertas pagalbos prašymas, „pamiršimas“*) – rodiklis didėjanti mokyklos pridėtinė vertė;
- didės vaikų, padedančių mokytis kitam, skaičius;
- mažės mokinių sergamumas peršalimo ligomis, neteisingos laikysenos atvejų ir pan.;
- didės pasitenkinimo mokykla indeksas.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

REKOMENDACIJOS

- Kiekviena mokykla siekiamu rezultatu yra įvardinusi *aukštesnius mokinių pasiekimus, asmenybės ūgtį ar kiekvieno mokinio individualią pažangą*. Kokie būdai gali būti taikomi šiems kriterijams įvertinti?
- *Mokinių individualios pažangos stebėjimas*. Dalykų mokytojai, stebėdami mokinių individualią pažangą ir vertindami mokinius, gali nustatyti mokinių pasiekimų lygį ir pažangą. Mokyklos mokinių pasiekimų lygis ir individuali pažanga gali būti stebima ir mokyklos lygmeniu, pavyzdžiui, kartą ar du kartus per mėnesį direktoriaus pavaduotojas ar kitas atsakingas asmuo surenka iš mokytojų informaciją apie kiekvieną mokinį (turi Excel lentelėse mokinių sąrašus), ar jis daro pažangą, ar pereina į kitą lygmenį, ar vyksta jo atžanga. Turėdami tokią informaciją, vadovai ir visa mokykla žinos, kokia dalis mokinių iš atskirų dalykų pasiekė tam tikrą lygį, kokia dalis daro pažangą ir pan. Taikant *individualios pažangos stebėseną* mokykla žinos ne tik esamą

situaciją, bet ir vykstantį pokytį, kuris galbūt nukreips mokytojus ir vadovus koreguoti veiklas, matant kokiais žingsniais einama numatyto tikslo link.

- *Diagnostiniai testai mokinių pasiekimų lygmenims nustatyti.* Diagnostinius testus galima ir rekomenduojama retkarčiais atlikti pasitikrinimui, ar sutampa su mokytojų vertinimais, bet jiems specialiai nesiruošiant, o tiesiog mokantis ir nuolatos sekant mokinių daromą pažangą.
- VDM veiklos stebėseną siūloma atlikti turimais įprastais mokyklų veiklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo įrankiais (pvz., IQES Online Lietuva). Vertinant ir įsivertinant VDM rezultatus ir pažangą, rekomenduojama atsižvelgti į *Geros mokyklos koncepcijos* nuostatas ir į NMVA suformuluotus vertinimo kriterijus:
 - asmenybės ūgtis;
 - pasiekimai ir pažanga;
 - mokyklos rezultatai;
 - ugdymosi planavimas;
 - mokinių skatinimas;
 - ugdymo organizavimas;
 - vertinimas ir įsivertinimas;
 - priemonės, aplinka;
 - mokymasis ne mokykloje;
 - bendruomenės susitarimai;
 - veikimas kartu;
 - pasidalytoji lyderystė.

Kokias administravimo procedūras reikėtų atlikti?

- Mokykla, kuri įgyvendina VDM modelį turi papildyti jau direktoriaus įsakymu patvirtintą veiklos kokybės įsivertinimo tvarkos aprašą ir sukurti instrumentus VDM įsivertinimui pagal individualius mokyklų poreikius. Įsivertinti VDM veiklas patartina kartą per metus.
- Rekomenduojama mokykloms jau turimą vertinimo pamokose tvarką papildyti užsiėmimų vertinimo VDM tvarka. Mokinių veiklas, darbus, užduotis, aktyvumą VDM veikloje rekomenduojama vertinti tais pačiais vertinimo kriterijais ir būdais, naudojamais pamokose.
- Atskirų grupių veiklą ir vaiko pažangą vertinti galima ir bendrojo ugdymo mokyklos elektroniniame dienyne. Vaiko individualiai pažangai matuoti patartina naudoti individualios pažangos stebėjimo aplankus ir fiksavimo būdus.
- VDM veiklos įsivertinimas gali būti atliekamas kolegialiai – dalyvaujant mokyklos bendruomenei, mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai, socialiniams partneriams.

2.6. VDM dirbančio personalo vadyba: pedagoginių darbuotojų, specialistų, socialinių partnerių konkrečioms veikloms vykdyti poreikio nustatymas, pritraukimas, jų veiklos planavimas

Etapo aktualumas ir svarba. Žmogiškieji išteklių ir jų vadyba yra itin svarbūs. Diegiant ir plėtojant VDM ši vadybos sritis pasidaro dar aktualesnė, nes plečiasi ugdymo veiklos erdvė ir turinys, todėl aktualu peržiūrėti, paskirstyti, atnaujinti / papildyti mokyklos personalo kompetencijas.

Atliekant metinius individualius pokalbius su mokytojais, pagalbos specialistais patartina išsiaiškinti ir įvertinti personalo potencialą: mokytojų, švietimo pagalbos ir kitų specialistų galimybes, kompetencijas, išskirtinius pomėgius, kurių galima panaudoti įgyvendinant ir kuriant VDM. Kiti itin svarbūs akcentai organizuojant ir administruojant VDM: lankstus darbo grafikas, darbuotojų rotacija ir aiškus darbų ir funkcijų paskirstymas. Šiuolaikinės organizacijos personalo

valdymo metodų sistemą sudaro įvairių socialinių mokslų tyrimai ir laimėjimai, leidžiantys kurti kompleksines personalo valdymo koncepcijas. Jų pagrindą sudaro žmogiškųjų santykių vadybos teorijos teiginiai, taip pat vadovavimo psichologijoje suformuotos teorijos. Jomis vadovaujantis įmanoma ne tik teisingai motyvuoti darbuotojus, bet ir atskleisti jų profesines kompetencijas bei stipriąsias asmenines savybes. Tai leidžia, realizuojant organizacijos siekius, pasinaudoti žmogiškųjų išteklių potencialiomis galimybėmis.

Įgyvendinant VDM patartina veiklas vykdyti su socialiniais partneriais, išskirstant socialinių partnerių kryptis, tokias kaip: saugumas, prevencija, kultūra, sportas, socialinė veikla.

VDM trečias – integruotos dienos mokyklos modelis suteikia daug laisvės dalykų integracijai, neformalaus švietimo ir formalaus ugdymo tvarkaraščiams, vaikų poilsio ir maitinimo pertraukoms, tėvų švietimui, ugdymo(si) metodų, edukacinių aplinkų įvairovei.

REKOMENDACIJOS

- VDM dalyviai gali būti didesnė dalis mokyklos bendruomenės, kuri gali, nori ir yra motyvuoti dirbti VDM ir panaudoti savo jau turimą patirtį. Rekomenduojama į VDM veiklas įtraukti:
 - neformalaus vaikų švietimo programų vykdytojus;
 - mokytojus dalykininkus;
 - sveikatos priežiūros specialistus (pvz., visuomenės sveikatos priežiūros specialistus);
 - švietimo pagalbos specialistus (psichologą, socialinį pedagogą, spec. pedagogą, logopedą);
 - bibliotekininkus;
 - vyresnių klasių mokinius, kaip mentorius;
 - tėvelius savanorius;
 - socialinius partnerius;
 - nevyriausybinės organizacijas;
 - verslo įstaigas, viešąsias įstaigas (kaip rėmėjus);
 - savininką.
- Labai svarbu vadybos priemonėmis užtikrinti, kad mokytojai ir kiti specialistai, kurie dalyvauja VDM veikloje, reguliariai susitiktų ir kartu per bendrą refleksiją aptartų kilusias problemas, mokinių pažangą, pasiektus rezultatus ir nepavykusius sprendimus. Tai būtina sąlyga siekiant mokyklos išsikelto VDM tikslo, veiklų integralumo, tobulinti geros mokyklos požymių raišką.
- VDM darbo laikas yra ilgesnis nei įprasta darbo dienos trukmė. Esant poreikiui, VDM diena gali tęstis iki 12 valandų per dieną. Esant ilgesniam nei įprasta darbo laikui, rekomenduotina planuoti vidinių žmogiškųjų išteklių panaudojimą, sudaryti lanksčius darbo grafikus, pasitelkti išorės išteklius ir kompetencijas:
 - gali būti paskirtas vienas mokytojas, auklėtojas kuris ir dirba su viena grupe arba keli ir daugiau mokytojai, auklėtojai vienai VDM grupei, kurie dirba slenkančiu darbo grafiku. Dar vienas pasirinkimas gali būti: vienas mokytojas, neformalaus ugdymo mokytojas, pagalbos specialistai, kurie pagal sudarytą tvarkaraštį dirba VDM;
 - siekiant išvengti mokytojų perdegimo ir palaikyti mokytojų pasitenkinimą darbu, žmogiškųjų išteklių vadybos specialistai rekomenduoja bent vieną darbo dieną leisti baigti darbą kiek galima anksčiau. Pastovi laisva popietė darbuotojui yra galimybė be kreipimosi į vadovus ir jų suteikiamo leidimo planuoti darbus ir vizitus į įstaigas jų darbo valandomis. Sprendimas dėl personalo darbo ir laiko paskirstymo priimamas susitarus kartu su visa mokyklos bendruomene;
 - rekomenduojama įtraukti į VDM veiklas vyresnių klasių mokinius. Vykdoma vyresnių klasių mokinių mentorystės programa būtų skirta teikti paramą jaunesniems mokiniams atliekant namų darbų užduotis;
 - galima kviesti ir tėvus savanorius, buvusius mokinius ar gabius vyresniųjų mokinius savanoriauti VDM;

- rekomenduojama bendradarbiauti su socialiniais partneriais, numatyti konkrečias veiklas, pasirašyti bendradarbiavimo sutartis, kviesti socialinius partnerius vesti užsiėmimus vaikams, susitarti dėl leidimo lankytis jų organizacijose (pvz., baseine);
- planuojant VDM veiklas patartina veiklos plane numatyti ir socialinius partnerius, mentorius ar kitus VDM dalyvius, paskirti jiems konkrečias užduotis, suderinti laiką, tikslus, numatyti laukiamus rezultatus;
- įgyvendinant VDM rekomenduojama bendradarbiauti su socialiniais partneriais, kitomis mokyklomis, neformalaus vaikų švietimo įstaigomis, tokiomis kaip dailės, muzikos, sporto, šokių mokyklos, įvairiais vaikų užimtumo/dienos centrais, jaunimo organizacijomis ir kt.

PAVYZDYS. Savanorystės atvejis

Pavyko įtraukti mokyklos bendruomenę savanorystei:

- mokyklos „Maironiečiai“ padeda pradinukams paruošti namų darbus, paaiškina užduotis, sporto salėje organizuoja žaidimus;
- pagal atskirą grafiką mokiniai bendrauja su mokyklos socialiniu pedagogu, psichologu, mokiniams relaksacijos kabinete vedami terapiniai, savęs pažinimo užsiėmimai.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

2.7. Lėšų poreikio VDM veikloms planavimas, šaltinių numatymas, pritraukimas

Etapo aktualumas ir svarba. VDM idėjos įgyvendinimas reikalauja papildomo finansavimo. Investicijos reikalingos mokyklos erdvių pertvarkymui, kad vaikai galėtų leisti mokykloje ir jos aplinkoje visą dieną, darbuotojų, kurie vykdys VDM veiklas, darbo užmokesčiui, neformalaus švietimo, kultūrinės edukacijos programų finansavimui, vaikų maitinimui (pavakariams) ir kitoms reikmėms. VDM tvari veikla įmanoma tik esant stabiliam finansavimui. Mokyklai apsisprendus vykdyti VDM veiklą, svarbu suplanuoti ir apskaičiuoti tiek bendrą VDM lėšų poreikį, tiek kiekvieno savarankiško investicinio projekto būtinąsias išlaidas (pvz., papildomam maitinimui, stalo žaidimams, sporto inventoriui, erdvių rekonstrukcijai ir t.t.). Lėšų poreikio VDM kūrimui ir veiklai numatymas ir apskaičiavimas stiprina mokyklos derybines pozicijas ieškant finansavimo šaltinių ir tariantis, prašant finansinės paramos.

Galimi VDM finansavimo šaltiniai:

- mokymo lėšos (lėšos ugdymo planui (ugdomajai veiklai) įgyvendinti (darbo užmokesčiui pagal ugdymo planą mokėti, taip pat sumokėti už ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą, finansuojamą iš mokymo lėšų); lėšos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti (įsigyti ir nuomoti, įskaitant ir skaitmenines versijas); lėšos mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui; lėšos mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti; lėšos informacinėms ir komunikacinėms technologijoms (toliau – IKT) diegti ir naudoti (internetui diegti ir naudoti, duomenų bazėms, elektroniniams dienynams tvarkyti, IKT prižiūrintiems darbuotojams mokėti už darbą ir kitoms išlaidoms, susijusioms su IKT); lėšos ugdymo procesui organizuoti ir valdyti; lėšos pedagoginei psichologinei pagalbai organizuoti; lėšos švietimo pagalbai mokyklose teikti (darbo užmokesčiui mokėti, paslaugoms, susijusioms su psichologine, specialiąja pedagogine, specialiąja ir socialine pedagogine pagalba, taip pat mokyklų bibliotekų darbuotojams išlaikyti); lėšos mokymosi pasiekimų patikrinimams organizuoti ir valdyti; lėšos formalųjį švietimą papildančio ugdymo programoms finansuoti (įskaitant sumokėjimą už darbą mokytojams, dirbantiems pagal šias programas); lėšos ugdymo finansavimo poreikių skirtumams tarp mokyklų sumažinti);

- neformaliojo vaikų švietimo krepšelis;

- Europos Sąjungos struktūrinių fondų projektų lėšos („Saugi mokykla II“, „kokybės krepšelis“ ir kt.); savivaldybių biudžetų lėšos (savivaldybių savarankiškomis funkcijoms, susijusioms su VDM veikla, įgyvendinti);
 - socialinės paramos mokiniams lėšos;
 - tikslinės lėšos savivaldybėms visuomenės sveikatos priežiūrai vykdyti;
 - Visuomenės sveikatos stiprinimo fondo lėšos;
 - Privalomo sveikatos draudimo fondo lėšos (jeigu numatoma teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas, pvz. didelių ar labai didelių SUP turintiems mokiniams),
 - viešųjų bibliotekų, kultūros įstaigų, muziejų nemokamos paslaugos (sociokultūrinė edukacija, „Kultūros pasas“, nemokamas muziejų lankymas ir t.t.);
 - tėvų (globėjų, rūpintojų) mokestis (pvz., mokinių pavakariams);
 - verslo įmonių, viešųjų įstaigų parama (pvz., „Maisto bando“ parama mokinių pavakariams skirtais maisto produktais);
 - mokyklos alumnų, rėmėjų parama (pvz., 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio skyrimas mokyklai).

REKOMENDACIJOS

- Labai svarbu, kad tėvų (globėjų, rūpintojų) mokestis būtų kuo rečiau naudojamas kaip finansavimo šaltinis, nes, daliai šeimų neišgalint finansuoti VDM veiklos, bus didinama socialinė atskirtis ir paneigiama VDM idėja ir tikslas užtikrinti lygias galimybes visiems mokiniams. *Pavyzdžiui, Kauno savivaldybė priėmusi potvarkį, kad VDM modelyje vaikų tėvai kiekvieną mėnesį skiria po 20 Eur priemonėms ir kitoms reikmėms.*
- Iš visų pateiktų finansavimo šaltinių surenkamos lėšos gali būti naudojamos ir paskirstomos tokioms reikmėms:
 - darbuotojų darbo užmokesčiui;
 - darbuotojų skatinimui;
 - mokinių maitinimui (pavakariams);
 - VDM priemonių įsigijimui;
 - VDM aplinkų turtinimui;
 - mokinių pavežėjimui;
 - ekskursijoms ir išvykoms;
 - darbuotojų kvalifikacijai tobulinti;
 - VDM vystymo projektams;
 - VDM veikloms reikalingoms priemonėms įsigyti.
- Besibaigiant mokslo metams siūloma planuoti VDM veiklą, procesui vykti reikiamas lėšas, personalą ir jo darbo užmokestį. Rekomenduojama numatyti visus realius ir patikimus finansavimo šaltinius, atlikti reikiamas procedūras (pvz., pateikti prašymą, paraišką, sureaguoti į skelbiamą kvietimą), kad lėšos pasiektų mokyklą laiku.
- Dalis VDM veiklų yra tiesiogiai susijusios su ugdymu ir planuojamos, kaip mokytojo etato dalis, skiriant kontaktines valandas, nekontaktines valandas, susijusias su kontaktinėmis valandomis arba nekontaktines valandas, skirtas mokyklos bendruomenei.
- Savivaldybės sprendimu, VDM veiklai vykdyti gali būti papildomai skirti mokytojo padėjėjo, VDM grupės auklėtojo, švietimo pagalbos ar kitų specialistų etatai.
- Darbuotoją motyvuoja skatinimas už gerus darbus, įgyvendintus projektus ar pasiektus rezultatus. Tam tikslui gali būti skiriamos priemokos prie darbo užmokesčio už atliktus papildomus darbus, nenumatytus pareigybių aprašuose. Šiam tikslui naudojamos lėšos, skirtos ugdymo planui įgyvendinti.
- Maitinti mokiniams, kuriems skirtas nemokamas maitinimas, yra naudojamos savivaldybės lėšos. Todėl patartina kreiptis į savivaldybę su prašymu suteikti finansavimą VDM ne tik socialinę

paramą gaunančių mokinių pusryčiams ir pietums, bet ir pavakariams. Pavyzdžiui, Jurbarko miesto, Alytaus miesto savivaldybė visiškai finansuoja maitinimą VDM socialiai remtiniams vaikams.

- VDM priemonėms įsigyti patartina papildyti bendrą mokyklos mokymosi priemonių įsigijimo planą ir numatyti skirti tam tikrą lėšų sumą, kuri suderinama su metodine taryba.
- Aplinkoms turtinti, VDM laisvalaikio erdvėms puoselėti rekomenduojama naudoti savivaldybės, spec. lėšas, GPM 2 procentų ar tėvų paramos lėšas.
- Ekskursijoms ir išvykoms, numatytoms VDM programoje, reikia suplanuoti lėšas, įvertinant bendras mokinių išvykoms skirtas lėšas, kurias patartina paskirstyti pagal poreikį.
- VDM darbuotojams patartina kelti kvalifikaciją, dalyvauti mokymuose, seminaruose atsižvelgiant į poreikius. Naudoti bendras mokyklai skirtas kvalifikacijai kelti lėšas.
- Vienas iš aktualiausių klausimų yra lėšų pritraukimas. Tad patartina dalyvauti įvairiuose ŠMM, UPC, ES organizuojamuose projektuose ir išnaudoti papildomo finansavimo galimybes. Taip pat įvairiems renginiams paremti ieškoti rėmėjų ar socialinių partnerių.
- Rekomenduojama pritraukti NVŠ paslaugas teikiančias organizacijas ar asmenis, kurie taip pat gali prisidėti prie VDM veiklos neatlygintinai (be mokesčio).
 - Rekomenduojama dalyvauti mokinių verslumo ugdymo programose ir didinti mokinių verslumo gebėjimus, dalyvaujant Junior Achievement organizacijos veikloje, patiems mokyklos bendruomenės nariams inicijuojant projektus, muges, šventes, kurių metu sukauptas lėšas irgi galima panaudoti VDM priemonėms įsigyti.

PAVYZDYS. Kauno „Nemuno“ mokykla

IŠTEKLIAI VISOS DIENOS MOKYKLOS VEIKLAI ORGANIZUOTI

- Mokymo lėšos.
- Mokyklos mokytojams iš mokyklos lėšų sudarytos sąlygos kelti kvalifikaciją ir tobulinti kompetencijas, diegiant VDM.
- Mokyklai iš projekto lėšų skirtas 1 mokytojo padėjėjo etatas (paskelbtas konkursas, priimti du mokytojo padėjėjai (po 0,5 etato).
- Socialinių partnerių įtraukimo galimybės edukacinėms ir kt. veikloms organizuoti (mokyklos partnerių finansinės galimybės, deju, minimalios). Mokykla sudarė sutartį su ūkininkais, jie labdaringai tiekia šviežius vaisius ir daržoves, kurios yra dalinamos vaikams VDM.
- Mokykla turi savo valgyklą, todėl lengva organizuoti maitinimą visą dieną.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

PAVYZDYS. Jurbarko Naujamiesčio progimnazija

- Džiaugiamės, kad prie finansavimo prisidėjo savivaldybė, kuri skyrė papildomus 1,5 auklėtojo etato ir progimnazija galėjo įdarbinti nuolatinės auklėtojas.
- Taip pat prašėme ir savivaldybė skyrė papildomai lėšų mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, pavakarių apmokėjimui.
- Prisidėjo prie priemonių įsigijimo Jurbarko krašto verslininkų sąjunga.
- Labai džiaugiamės pavykusia „Pyragų dienos“ iniciatyva. Už surinktus pinigus VDM įsigijome stalo žaidimų.

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

2.8. VDM veiklos planavimas: galimų veiklų ir jų organizavimo formų, būdų ir aplinkų joms realizuoti numatymas, tvarkaraščių sudarymas ir kt.)

Etapo aktualumas ir svarba. Šiuo etapu sujungiamos *veiklos ir jų turinys, laikas, dalyviai ir erdvė*, sukuriamas mokyklos VDM modelis, projektas arba dizainas. Tai etapas, kuriame

pasirengiama sklandžiai organizuoti administruoti VDM veiklas. Labai svarbu, kad VDM strategai pamatytų išsamų ir sisteminių VDM veiklų vaizdą, aiškiai įvardintų būtinąsias VDM veiklas, remdamiesi mokyklos filosofija, misija, strategija. Šis etapas gali vykti trimis lygiais:

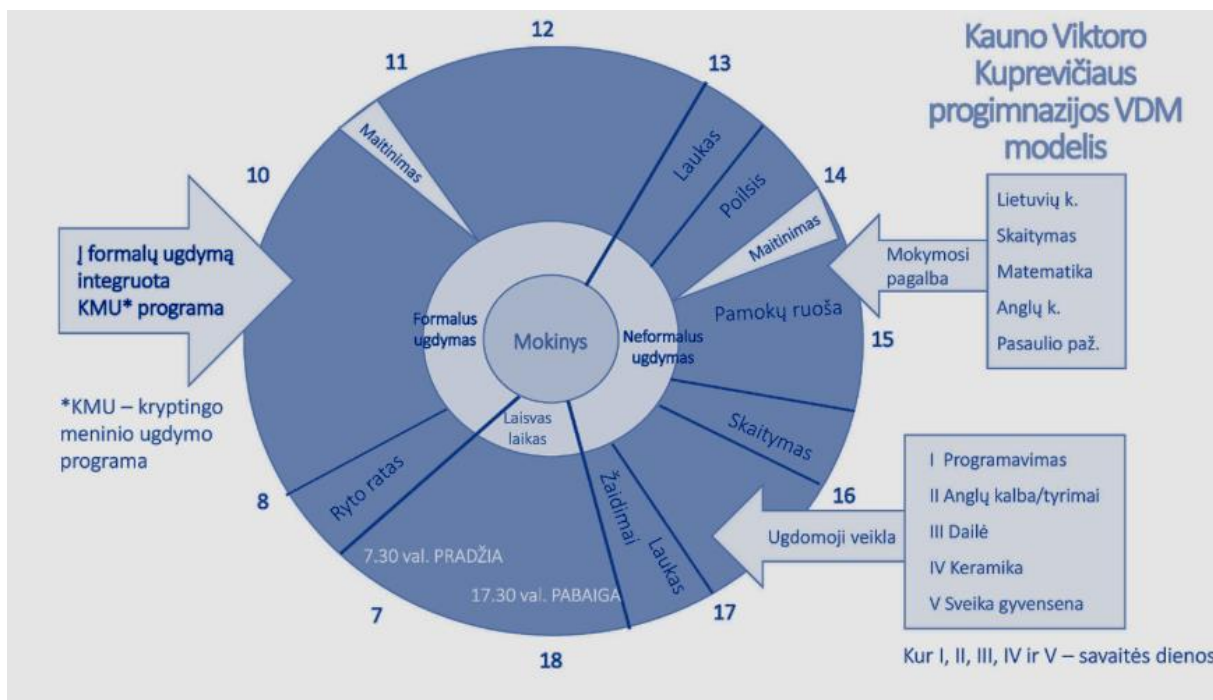
- 1) modelio-visuminio vaizdo,
- 2) veiklos plano;
- 3) ir veiklos tvarkaraščio.

REKOMENDACIJOS

- **VDM modelis–visuminis vaizdas.** Kuriant VDM prototipus / VDM organizacinius sprendinius buvo nustatyti **esminiai** VDM komponentai – veiklos turinys, laikas ir erdvės, kurie privalo būti kiekvienos mokyklos modelyje (*pasikartoti tvarkaraščiuose ar darbotvarkėse*):
 - 1 valanda buvimo lauke; erdvė – artimos mokyklos aplinkos ištekliai (miškas, parkas, sporto aikštynas ir pan.);
 - poilsis (ramybės laikas); erdvė su mobiliomis lovomis, čiužinukais, sėdmaišiais, atskirtos mažesnės individualios tylos erdvės;
 - maitinimas (3 kartus), erdvė – valgykla–daugiafunkcinė bendravimo patalpa;
 - mokymosi (ir pagalbos mokantis) laikas – tylos zonos individualiam mokymuisi, vietos grupių darbui, skaitymo vietos / bibliotekos / skaityklos erdvės;
 - neformalus švietimas (būreliai); erdvė – tinkamai įrengta vieta mokykloje arba artimiausioje aplinkoje (sporto salė, aikštynai, aktų salė, dailės, keramikos studija, fotolaboratorija), dirba profesionalūs specialistai, edukatoriai;
 - laikas skaitymo įgūdžiams stiprinti; erdvė – tylos zona individualiam skaitymui arba skaitymas garsiai nuėjus pas klausytoją: jaunesnio amžiaus vaikus, vyresnio amžiaus žmones;
 - kultūrinės išvykos (kultūros paso programa) – kultūros industrijos erdvės ir objektai (teatrai, mokamos parodos ir t.t.);
- Turint sisteminių **veiklų, laiko ir erdvės** vaizdą, priskiriamos, numatomos **personalo funkcijos ir atsakomybės**, pareigybės ir atsakingi vykdantieji asmenys:
 - administracinės vaikų veiklos organizavimo, mobilumo ir saugumo užtikrinimo funkcijas;
 - edukacines (turinio) veiklas.
- **Veiklos planas.** Įgyvendinant VDM svarbu sistemiskai suplanuoti žingsnius ir tinkamai parengti mokyklos dokumentus. Rengiant strateginį planą, mokyklos veiklos planą reikia išsikelti tikslus, numatyti uždavinius ir priemones jiems pasiekti. Mokyklos dokumentuose turi būti dermė, atsispindėti bendri susitarimai.
 - Vadovaudamasi šiais dokumentais kiekviena VDM grupė rengia savo individualų grupės veiklos planą. Rekomenduojama suformuoti darbo grupes, paskirti atsakingus darbuotojus, numatyti terminus planavimo dokumentų projektams parengti ir tarpinius susitikimus aptarti sėkmes ir nesėkmes. Rekomenduojama kiekvienam VDM dalyviui (mokytojams, švietimo pagalbos specialistams, mokytojo padėjėjams ir kitiems specialistams) planuojant veiklas ateinantiems metams numatyti savo planuose ir konkrečias veiklas ar užsiėmimus VDM.
 - Bendras VDM veiklos planas turi būti patvirtintas direktoriaus įsakymu, o individualūs VDM atskirų grupių veiklos planai suderinti metodinėje taryboje, prieš tai priimant sprendimą dėl bendros plano formos. Visi planavimo dokumentai gali būti pateikti mokyklos internetinėje svetainėje, o individualūs planai, konkrečių užsiėmimų ar integruotų veiklų planai gali būti talpinami google diske, kad mokytojai galėtų pasidalyti patirtimi.
 - Planuojant veiklas yra svarbu numatyti priemones, dalyvius, socialinius partnerius, aplinkas ir vertinimą.

- Rekomenduojama į VDM veiklas įtraukti mokyklos vykdomus projektus, integruoti prevencines programas, kitas programas, kurias įgyvendina mokykla, tokias kaip „Gyvoji gamta“, „Aukšinis penketas“, „Saugus vaikas“ ir kt. Galima integruoti ir neformalaus ugdymo veiklas.

PAVYZDYS. Kauno Viktoro Kuprevičiaus progimnazijos VDM modelis

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

Kaip jau minėta pirmoje šių metodinių rekomendacijų dalyje, *Geros mokyklos koncepcija* kviečia kurti mokyklą, kuri ugdymą grindžia pamatinėmis humanistinėmis vertybėmis: prasmingumu, atradimais ir asmens ugdymo(si) sėkme, kuri savo veikloje vadovaujasi mokyklos bendruomenės susitarimais ir mokymusi. Ieškant būdų, kaip susikurti gerą mokyklą, dėmesys krypta į „neskubančią“, visą dieną prasmingas veiklas mokiniams siūlančią mokyklą.

Integruotos dienos modelio atveju formalusis ugdymas ir neformalusis švietimas yra neatsiejami, vienas kitą papildantys, sukuriantys prasmingą ugdymą ir mokymąsi. Kuriant ugdymo turinį mokykloje remiamasi pasirinkta ugdymo kryptimi ar savita ugdymo filosofija (pavyzdžiui, sveikatingumo, kūrybiškumo ugdymo, akademinio pasiekimų gerinimo, visuminio ugdymo, katalikiško ugdymo ar kt.). Kuriamas lankstus ugdymo ir kitų veiklų organizavimo modelis: pamokų trukmė ir jų savaitinis išdėstymas gali skirtis, gali būti intensyvinamas tam tikrų dalykų mokymasis, ypač gabiems mokiniams, ugdymo turinys gali būti įgyvendinamas projektiniu būdu. VDM tvarkaraštyje turėtų būti numatyta laiko mokinių savarankiškam mokymuisi, poilsiui, maitinimui.

VDM trečiojo – integruoto modelio esmė – visiškai integruotas formalusis ir neformalusis švietimas. Diena nėra skaidoma į rytinę ir popietinę. Kada mokykla pradeda savo veiklą, priklauso nuo bendruomenės. Paslaugos teikiamos privalomai visiems mokiniams iki 16–17 val. Ugdymas remiasi pasirinkta ugdymo filosofija, pavyzdžiui, sveikatingumas, pilietiškumas, menai ir pan. Privalomoji dalis yra finansuojama iš valstybės / savivaldybės lėšų. Čia taip pat bus teikiama švietimo, mokymosi pagalba ir kitos mokiniams reikalingos paslaugos. Numatyta galimybė veiklas organizuoti ilgiau nei iki 16-17 val. (tėvų lėšomis). Pamokų išdėstymas nėra tipinis. Mokykla gali dirbti projektiniu metodu. Kiekviena diena yra vis kitokia. Veiklos ir pamokos išdėstomos skirtingai. Penktadienis skiriamas savaitės refleksijai.

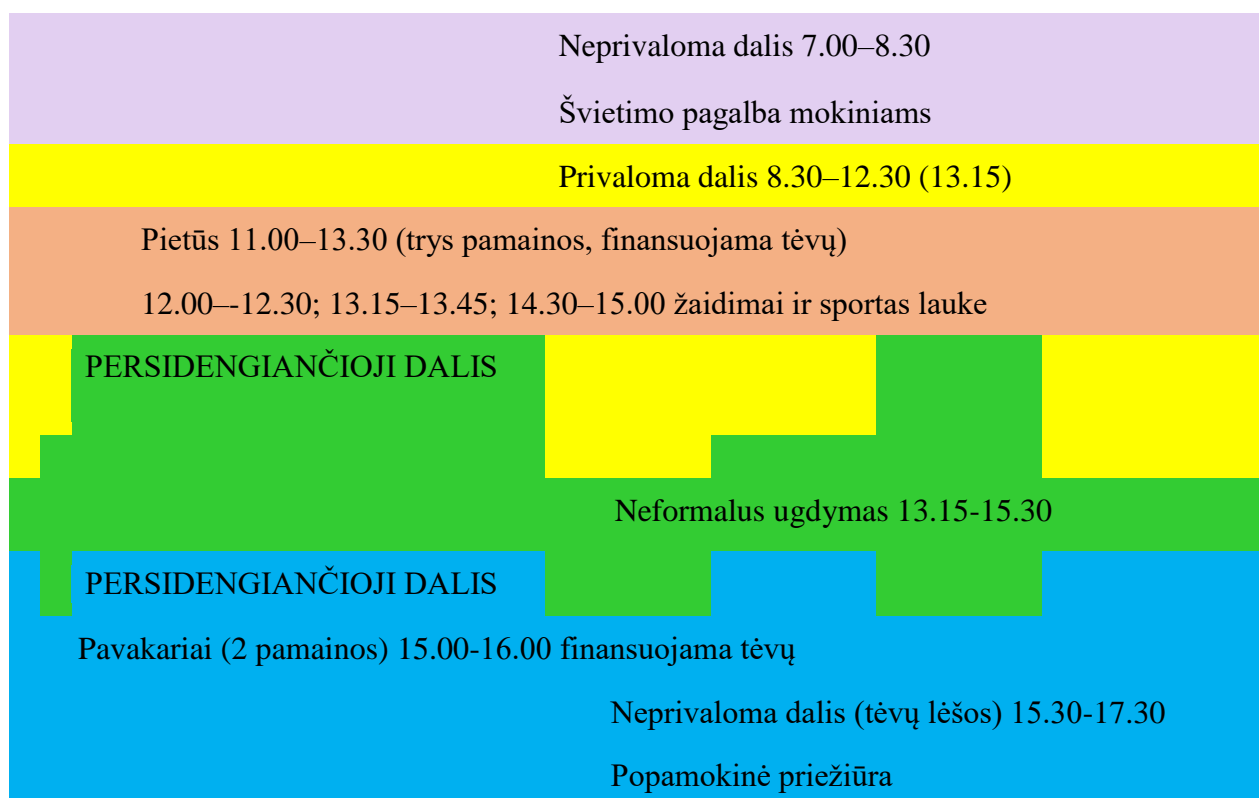
Integruotas turinys – tai, anot suomių švietimo ekspertų, tarpdisciplininis (angl. interdisciplinary) ugdymas, kuriame bendradarbiauja ne tik skirtingos disciplinos (anglų kalba,

matematika, menai ar kt.), bet kartu integruotai ugdomos bendrosios bei dalykinės kompetencijos. Integruotas mokymas apima ir daugiadisciplininį (angl. transdisciplinary) mokymą, kuris suteikia visuminį požiūrį į problemą neatskiriant atskirų disciplinų ribų, tuo tarpu tarpdisciplininis ugdymas apibrėžiamas kaip problemos sprendimas iš skirtingų disciplinų perspektyvos.

REKOMENDACIJOS

- Įgyvendinant III VDM modelį labai svarbu yra integruotos dienos modelio veiklų išdėstymas.
- **Tvarkaraščiai.** Jie gali būti paprasti, sudaromi mėnesiui ar sudaryti ilgesniam periodui. Rekomenduojama juos parengti patrauklius, spalvingus, gali būti pačių mokinių iliustruoti.

PAVYZDYS. Kauno Prano Mašio to pradinė mokyklos VDM integruotos dienos modelio veiklų išdėstymas

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

PAVYZDYS. Kauno Prano Mašiotų pradinės mokyklos VDM tvarkaraštis

INTEGRUOTOS DIENOS MODELIO PRIVALOMOS DALIES TVARKARAŠTIS

1 klasė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis
8.30-9.05	lietuvių kalba	lietuvių kalba	dailė	lietuvių kalba
9.25-10.00	lietuvių kalba	lietuvių kalba	keramika	muzika
10.20-10.55	technologijos	šokis	tikyba	matematika
11.15-11.50	matematika	matematika	lietuvių kalba	pasaulio pažinimas
12.30-13.05	pasaulio pažinimas	muzika	lietuvių kalba	Klasės valandėlė
2 klasė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis
08:30-9:15	lietuvių kalba	kūno kultūra	tikyba	matematika
09:25-10:10	anglų kalba	kūno kultūra	lietuvių kalba	anglų kalba
10:20-11:05	pasaulio pažinimas	lietuvių kalba	lietuvių kalba	lietuvių kalba
11:15-12:00	pasaulio pažinimas	dailė	matematika	lietuvių kalba
12:30-13:15	matematika	matematika	technologijos	muzika
13:45-14:30		muzika	Klasės valandėlė	
3 klasė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis
08:30-9:15	lietuvių kalba	matematika	anglų kalba	anglų kalba
09:25-10:10	lietuvių kalba	muzika	lietuvių kalba	šokis
10:20-11:05	anglų kalba	lietuvių kalba	tikyba	pasaulio pažinimas
11:15-12:00	matematika	keramika	matematika	pasaulio pažinimas
12:30-13:15	matematika	keramika	kūno kultūra	lietuvių kalba
13:45-14:30			kūno kultūra	Klasės valandėlė
4 klasė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis
08:30-9:15	anglų kalba	technologijos	lietuvių kalba	matematika
09:25-10:10	pasaulio pažinimas	dailė	lietuvių kalba	matematika
10:20-11:05	pasaulio pažinimas	matematika	lietuvių kalba	kūno kultūra
11:15-12:00	muzika	matematika	lietuvių kalba	kūno kultūra
12:30-13:15	lietuvių kalba	matematika	tikyba	muzika

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

INTEGRUOTŲ VEIKLŲ PROGRAMOS „4X4“ TVARKARAŠTIS

PROGRAMOS PAVADINIMAS	KLASĖ	PROGRAMĄ VYKDANTYS MOKYTOJAI	VIETA	KOORDINATORIUS
MOKINYS MOKSLININKAS 	5 A	FERNANDO ANTUNEZ CID LORETA CICĖNAITĖ	306 KABINETAS	LAIMUTĖ LEONAVIČIENĖ
	5 B	LAIMA RAZBADAUSKYTĖ GIRDUTĖ ZUZEVIČIENĖ	220 KABINETAS	
	5 C	GIEDRIUS PETRAVIČIUS ZITA BUDRYTĖ	ŠMAK	
	5 D	ELVYRA GRIŪNIENĖ LINA MARČENKOVIENĖ	307 KABINETAS	
	5 E	ALMA RIMKEVIČĖ LAIMA DAUKŠYTĖ KONCEVIČIENĖ	406 KABINETAS	
MOKINYS SVEIKUOLIS 	6 A	UGNIUS PETRONIS LAURA ŠTURMIENĖ	305 KABINETAS	SIGUTĖ KASAKAITIENĖ
	6 B	ARTŪRAS GILAITIS ALFREDAS PRANCKAITIS	SPORTO SALĖ	
	6 C	PAGALBOS SPECIALISTAI	404 KABINETAS	
	6 D	ONA ALEKRINSKIENĖ JANINA ŠULCIENĖ	407 KABINETAS	
LYDERYSTĖS LABORATORIJA 	7 A	DEIMANTĖ GABINAITIENĖ ASTA DILIARTIENĖ	403 KABINETAS	AIVARAS KUNIGONIS
	7 B	KRISTINA VAITILAVIČIENĖ ALINA BRIEVIENĖ	409 KABINETAS	
	7 C	GRAŽINA KAZLAUSKIENĖ GYTIS BALČIŪNAS	408 KABINETAS	
MOKINYS STARTUOLIS 	8 A	KRISTINA LABŪNAITYTĖ RAČKAUSKIENĖ DAIVA RUOČKIENĖ	310 KABINETAS	AIVARAS KUNIGONIS
	8 B	RASA BAKIENĖ RASA PRANCKAITIENĖ	110 KABINETAS	
	8 C	SIDUTĖ VALAUSKIENĖ SKAIDRA ŠERGALIEENĖ	405 KABINETAS	

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

2.9. Mokyklos ir kitų turimų aplinkų pritaikymas VDM veikloms organizuoti

Etapo aktualumas ir svarba. Kiekviena bendrojo ugdymo mokykla turi savo išskirtinumą ir stengiasi sukurti saugias ir sveikas ugdymosi aplinkas. *Geros mokyklos koncepcijoje* teigiama – „Ugdymo(si) aplinka: dinamiška, atvira ir funkcionali.“ Svarbu, kad VDM taip pat būtų vaikams sukurtos jaukios, saugios ir emociškai sveikos aplinkos. „Mokyklų edukacinės erdvės – tai galimybė išplėsti, pagilinti ugdymo turinį, atliepti skirtingų mokinių poreikius ir gebėjimus. Be to, tai idėjos papildomoms ugdomosioms veikloms, neformaliai švietimui“ (R. Makarskaitė- Petkevičienė, 2018).

Svarbu, kad fizinė ir virtuali mokymo(si) aplinka būtų saugi, sveika, lengvai pertvarkoma, pritaikoma mokinių patyriminiam mokymuisi, jų saviugdai, padėtų formuotis įvairiems mokinių pomėgiams, pasaulėvokai, jų kultūra (Š. Gerulaitis, 2018).

REKOMENDACIJOS

- Organizuojant I ir II VDM modelių alternatyvas antrosios dienos dalies veiklas, o III VDM modelio alternatyvą integruojant į visos dienos veiklas, ypač svarbu sudaryti sąlygas vaikui pailsėti (pertraukos, žaidimai lauke ir kt.), užtikrinti galimybę pabūti vienam ramybėje ir sudaryti sąlygas aplinkas transformuoti atsižvelgiant į veiklų įvairovę. Būtinai mokyklos erdvių pritaikymas skirtingo pobūdžio veikloms įgyvendinti.
- Kiekviena grupė turi turėti savo erdvę, kur vyktų užsiėmimai, konsultacijos.
- Skirtingai turi būti įrengtos (arba transformuojamos iš kitų erdvių) poilsio erdvės, skirtos vaikams pailsėti žaisti, atsipalaiduoti. Rekomenduojama numatyti erdvę, kur vaikas galėtų pabūti vienas.
- VDM gali naudotis visomis mokykloje ar jos aplinkoje esančiomis erdvėmis: sporto sale, iškilnių sale, biblioteka, gamtos mokslų laboratorijomis, technologijų laboratorijomis, informacinių technologijų kabinetais, lauko klasėmis, sporto aikštynais, netoliese esančiais parkais, muziejais, teatrais ir kitomis erdvėmis. Kai kuriose mokyklose yra įrengta namų darbų ruošos klasė, kurioje vaikai ruošia namų darbus, pasirūpinta planšetėmis ar kompiuteriais užduotims atlikti ar informacijai surasti.
- Jeigu mokykla turi atskirą patalpą, kur vykdomos veiklos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, tai VDM veiklos gali vykti ir tose pačiose patalpose arba įvertinus galimybes rekomenduojama taikyti įtraukujį ugdymą.
- Mokyklos, turinčios geltonuosius autobusiukus, gali plačiau pasinaudoti už mokyklos ribų esančiomis potencialiai edukacinėmis erdvėmis: aplankyti mokinių tėvų darbovietes, verslo įmones, vaistines, gamybos cechus, susipažinti su įvairiais amatininkais, paslaugų įmonėmis, kitomis organizacijomis, kur veiklas vykdo mokyklos socialiniai partneriai.
- Laisvalaikiui ir žaidimams rekomenduojama išnaudoti koridorius, kuriuose gali vaikai pažaisti, pajudėti, susitikti su kitų VDM grupių vaikais.

PAVYZDYS. Kauno Jono ir Petro Vileišių mokyklos erdvių pertvarkymo idėjos

Mokykla yra pasižymi erdviomis patalpomis: klasės, VDM skirtos erdvės, koridoriai, salės, holai. Šios erdvės, užpildomos mokinių srautais, gali būti puikiai išnaudotos įvedus „miesto sistemą“, t.y. koridorius galima paversti srautus reguliuojančiomis gatvėmis, daryti vieną bendrinį ženklinį mokykloje, kuris nukreiptų į skirtingas veiklas reprezentuojančias klases, parkus, poilsio zonas, skaityklą, muziejų ir pan.

Taip savotiškai susikurtų malonus žaidimas vaikams mokykloje ir jos dideli plotai taptų prasmingi.

PAVYZDYS. Mokyklų edukacinių erdvių konkursas – 2018. Edukacinės lauko erdvės

Džiugu, kad mokyklos aplinka, nors ir iš lėto, tačiau tampa atversta spalvinga daugiadisciplinė knyga, kurią skaito visa mokyklos ir vietos bendruomenė.

Aplinkoje esantys želdiniai naudojami ugdymo procese – įrengtos pakeltos lysvės augalų auginimui, šiltnamiai, žaliosios klasės sode, prie augalų randame etiketes su augalų vardais, trumpais aprašymais, augalų pristatymui pasitelkiamos informacinės technologijos.

Augalai, rieduliai, vandens telkiniai, skruzdėlynai ir kiti aplinkos objektai yra puikios edukacinės priemonės, tačiau jos vis dar nepakankamai tikslingai ir kūrybiškai naudojamos ugdymo procese.

Svarbu edukacinėms erdvėms tinkamai parinkti gamtos ir kultūros objektus, parengti jų taikymo ugdymo procese metodikas. Tam vien etikečių prie augalų, inkilų ar vabzdžių viešbučių nepakanka.

Pasigendama meteorologinių stotelių, kritulių surinktuvų, gamtos ar kultūros objektų ekspozicijų su konkrečiomis jų tyrimo, naudojimo metodikomis. Visai bendruomenei reikia susitelkti bendram darbui, išnagrinėjus ugdymo planus įvardinti edukacines erdves, numatyti konkrečias veiklas

kiekvienoje erdvėje ir veikloms reikiamas priemonės, parengti metodikas, kaupti darbo patirties aprašus. (Dr. Ona Motiejūnaitė, 2018)

PAVYZDYS. Jurbarko Naujamiesčio progimnazijos, Vilniaus Karaliaus Mindaugo mokyklos, Palemono gimnazijos VDM erdvės ir aplinkos.

REKOMENDACIJOS

- Kiekvienoje klasės erdvėje turėtų atsirasti bendrumas ir bendra tematika. Pavyzdžiui, kūrybiškumui plėtoti taikomas „laisvo pobūdžio“ eskizavimas: tai ant sienos ištiesiamas rulonas / tapetas piešimui, paliekamos skirtingos piešimo priemonės greta ir leidžiama vaikams laisvai reikšti savo mintis, idėjas, pojūčius per meną. Tokiu būdu vaikai neatsisveikina su savo kūrybiškumu, bet ir jį plėtoja. Tokią techniką galima pritaikyti lengvai mokymosi principams kaip BaLA – Building as learning aid.
- Mokyklos turėtų atrasti kampelį, kuris virstų nusiramino vieta.

- Jeigu mokyklos koridoriai yra maži ir jaukūs, juos galima panaudoti kaip mini galerijas ir instaliacijų erdves. Instaliacijas turėtų kurti mokiniai, tai paskatintų komandinį darbą ir tuo pačiu metu individualų kūrybinį pamąstymą.
- Didelius vestibulius, laiptines, koridorius panaudoti kaip susitikimo vietas – parkus. Taip pat šios erdvės galėtų puikiai funkcionuoti kaip laikinos pamokų vietos. Laiptinėse galėtų būti įrengtos laikinos klasės, kurios ne tik išnaudotų jau esamas erdves, bet ir sutelktų mokinių srautus į vieną vietą.
- Vaikų aktyvių poilsį vykdyti gamtoje ir tam formuoti lauko aktyvaus ir pasyvaus poilsio erdves.

PAVYZDYS. Kauno Simono Daukanto progimnazija stengiasi įgyvendinti Kauno kolegijos J. Vienožinskio menų fakulteto Interjero dizaino specialybės studentės Gretos Gruškaitės mokyklos interjero atnaujinimo projektą.

Šaltinis: <https://www.daukantas.kaunas.lm.lt/struktura-ir-kontaktai/apie-mus/ugdymo-aplinkos/>

PAVYZDYS. Rokų mokykla- darželis

Mokykla yra įrengta darželio senajame pastate, todėl nėra labai didelė, mokykla neturi didelių bendrų erdvių, tačiau joje puikiai veikia VDM sukurtos patalpos. Kiekviena klasė turi savo papildomą patalpą, kurioje vaikai pertraukų metu ir pritaikytos VDM veikloms, gali žaisti, skaityti, mokytis ir kitaip ugdytis.

PAVYZDYS. Mokyklų edukacinių erdvių konkursas – 2018. Poilsio lauko erdvės

Šaltinis: https://www.lmnsc.lt/apziuros_konkursas/

PAVYZDYS. Mokyklų aktyvaus poilsio erdvės Prezidento Valdo Adamkaus gimnazijoje

Šaltinis: mokyklos pateikta informacija

REKOMENDACIJOS

Mokyklų edukacinių erdvių konkurso ekspertai perspėja dėl erdvių saugumo:

- „dideli batutai neturėtų būti įrengiami ugdymo įstaigoje. Būtina laikytis gamintojo nurodytų naudojimosi instrukcijų, geriausia, vienu metu leisti šokinėti vienam vaikui;
- dėl pavojaus nuskęsti ne vieta ugdymo įstaigose nedideliems, dirbtiniams vandens telkiniams su fontanėliais ar vandens lelijų žiedais. <...> Statistikos duomenimis, Lietuvoje kasmet nuskęsta apie 10 vaikų. Vaikams nuo 1 iki 4 metų kyla didžiausia rizika nuskęsti, nes jie yra jautres ir gali patekti į neprižiūrimą vandens telkinį, iš kurio patys negalės išlipti. Skęsta vaikai greitai – per 15–20 sekundžių, o suaugusieji dažnai neįvertina rizikos. Pasauliniame skendimų pranešime nurodomi tokie pagrindiniai vaikų skendimų rizikos veiksniai: netinkama ar nepakankama vaikų priežiūra, kliūčių, ribojančių prieigą prie vandens, nebuvimas ir nepakankamas galimų pavojų įvertinimas. Siekiant apsaugoti vaikus nuo skendimų būtina: aptverti (net ir visai negilius) atvirus vandens telkinius ir baseinus iš visų pusių ne žemesne negu 120 cm tvora su rakinamais ar kitaip tvirtai uždaromais ir vaikams neatidaromais varteliais. Tai 95 proc. sumažina skendimo tikimybę; nepalikti vienų vaikų be priežiūros (nė minutei!) prie vandens telkinių, net visai negilių; vaikams pavojingi ir dideli pripučiami baseinai, kur ypač būtinas suaugusiųjų dėmesys;
- pastebėtas ir sėdmaišių bumus mokyklų vidinėse erdvėse. Kai Europos mokyklos visokiais būdais stengiasi mažinti mokinių sėdėjimo laiką, įrengdamos stovimas mokymosi vietas, mūsų mokyklose suteikiama galimybė sėdėti net ir pertraukų metu“ (D. Žeromskienė; D. Aleksejevaitė, 2018)

2.10. Vaikų, mokinių sveikatos (psichinės, fizinės) užtikrinimas VDM (ugdymo ir poilsio balansas, maitinimas)

Etaपो aktualumas ir svarba. Vaikų, mokinių sveikatos užtikrinimas VDM vienas iš svarbiausių aspektų, į kuriuos būtina atsižvelgti; sveikata, tai asmens ir visuomenės fizinė, dvasinė ir socialinė gerovė. Vykdamas VDM modelių įgyvendinimą turėtume atsižvelgti ir ugdyti keturias pagrindinės sveikatos ugdymo sritis: sveikatos ir sveikos gyvenimo, fizinės sveikatos (fizinis

aktyvumas, sveika mityba, veikla ir poilsis, asmens ir aplinkos švara), psichikos sveikata (savivertė, emocijos ir jausmai, pozityvus mąstymas), socialinė sveikata (socialinis sąmoningumas, bendravimas, rizikingo elgesio prevencija) (*Sveikatos ugdymo, lytiškumo bei rengimo šeimai bendroji programa*, 2016). Todėl organizuojant antrosios dienos dalies veiklas, ypač svarbu sudaryti sąlygas vaikui pailsėti (pertraukos, žaidimai lauke ir kt.), užtikrinti galimybę pabūti vienam ramybėje. Poilsis – tai ramybės ar veiklos būkle, kurios metu dingsta nuovargis ir grįžta darbingumas. Poilsis yra aktyvus (kai vaikas vieną veiklos rūšį pakeičia kita) ir pasyvus (kai nieko neveikia, gulinėja, miega, sėdi). Miegas, atsipalaidavimas sėdint, ramios muzikos klausymas, grožinės literatūros skaitymas gali būti pasyvaus poilsio pavyzdžiai.

Mokinio dienos režimas turi didelės įtakos jo psichologinei ir fizinei sveikatai stiprinti.

Kadangi I ir II VDM modelio alternatyvoje pirmą dienos dalį vyksta formalusis ugdymas, mokiniai patiria didelį protinio darbo krūvį, todėl turi būti kompensuojamas fizine veikla ir aktyviu ir pasyviu poilsiu. Poilsis turėtų būti aktyvus, nes nervų sistemos pajėgumas greičiausiai atstatomas vieną veiklą keičiant kita, tad judrūs žaidimai, nesunkus fizinis aktyvumas yra tinkamiausios poilsio formos.

Vykdamas III VDM modelį, šios veiklos turi būti integruojamos į visą mokinio ugdymo procesą tarp įvairių veiklų. Reiktų atkreipti dėmesį į mokslininkų rekomendacijas (*Sveikatos priežiūros mokykloje įgyvendinimo vadovas*, 2011): būdingi du fiziologinių funkcijų suaktyvėjimo periodai: tarp 8 ir 12 val., o kitas – tarp 16 ir 19 val. Per darbo dieną mokinių darbingumas kinta taip: žemesniųjų klasių mokiniams pirmą pamoką jis didėja, antrą – pradeda mažėti ir labai sumažėja ketvirtą pamoką. Viduriniųjų ir aukštesniųjų klasių mokiniai darbingiausi būna antrą ir trečią pamoką. Ketvirtą pamoką darbingumas mažėja, o penktą, mokiniui sukaupus visas jėgas, jis gali padidėti, šeštą pamoką labai sumažėja. Organizuojant vaikų ugdymą, poilsį, žaidimus, kūno kultūros pratybas, būtina atsižvelgti į biologinių ritmų kaitą.

REKOMENDACIJOS

- Didžiausią laiko, skirtą mokinių pertraukoms/poilsiui, dalį vaikai turi skirti aktyviam poilsiui gryname ore. Poilsio trukmė priklauso nuo mokinio užimtumo pobūdžio, veiklų sunkumo ir trukmės, amžiaus ir sveikatos būklės. Žemesniųjų klasių mokiniams rekomenduojama būti lauke 3–3,5, vyresniųjų – 2,5–3 val.
- Fizinį aktyvumą galima skirstyti į dvi grupes – fizinis aktyvumas mokykloje ir už mokyklos ribų. Fizinį aktyvumą mokykloje sudarytų įvairūs judrieji žaidimai, mankštos, kūno kultūros pamokos, aktyvi veikla per pertraukas, sportiniai ir šokių būreliai, varžybos, iškylos ir t.t. O už mokyklos ribų galima dar didesnė fizinio aktyvumo rūšių įvairovė ir būtent ji sudaro bendro fizinio aktyvumo pagrindą. Visi mokiniai turi dalyvauti vidutinio intensyvumo fiziniėje veikloje ne mažiau 60 minučių kasdien. Rekomenduojama, kad per dieną visa fizinė veikla gali būti padalyta į trumpesnius nei 60 min. periodus (pvz., 2 kartus po 30 min. ar 3 kartus po 20 min.). Ji turėtų būti kuo įvairesnė, patrauklesnė, skatinanti norą būti fiziškai aktyviam, o taip pat reguliari.
- Namų užduotis mokiniai turėtų atlikti papietavę ir pailsėję. Poilsis turėtų trukti 1,5–2 val., kurias vaikas praleistų gryname ore. Atliekant namų užduotis rekomenduojama pradėti nuo vidutinio sunkumo ir trukmės, pereinant prie sunkesnių darbų. Jaunesnio mokyklinio amžiaus mokiniams rekomenduojama daryti pertraukas kas 20–25 min., o vyresnio – kas 35–40 min. Jų metu siūloma būtinai pajudėti, atlikti pratimus akims. Televizoriaus žiūrėjimui, žaidimams kompiuteriu skiriamas laikas neturėtų viršyti 1 val. per parą jaunesniems vaikams ir 1,5–2 val. vyresniems.
- Mokykla, kuri įgyvendina VDM, yra visiškai atsakinga už mokinių saugumą, sveikatą ir tinkamą ir kokybišką maitinimą. Sudarant bendrą VDM tvarkaraštį svarbu tinkamai suplanuoti poilsio laiką, užsiėmimų trukmę, judriąsias pertraukas, pertraukų ir maitinimo laiką. Tvarkaraštis turi atitikti higienos normose numatytus reikalavimus. Rekomenduojamas maitinimo laikas: 7.45 val. pusryčiai, 11–12 val. pietūs, 15.30 val. pavakariai. Mokykla, įgyvendinanti I VDM alternatyvos modelį gali suplanuoti maitinimo laiką pagal poreikį, atsižvelgiant į VDM darbo pabaigos laiką.

- Svarbu, kad vaikas kiekvieną dieną gautų valgyti šilto maisto. Organizuojant vaikų maitinimą būtina vadovautis vaikų maitinimo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. V-964 (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. balandžio 10 d. įsakymo Nr. V-394 redakcija).
- Bendrojo ugdymo mokyklose kasdien turi būti organizuojami pietūs, kurių metu turi būti sudarytos sąlygos vaikams pavalgyti šilto maisto. Vaikai turi būti maitinami ne rečiau kaip kas 3,5–4 val. pagal valgiaraščius;
 - Mokyklinio amžiaus vaikams būtinas maistas, turintis pakankamai reikalingų maisto medžiagų, praturtintas reikalingomis mineralinėmis medžiagomis bei vitaminais, savo kokybe ir kiekybe visiškai atitinkantis mokinio amžių, lytį bei veiklą, kuria jis užsiima, o taip pat užtikrinantis visų organizmo funkcijų veiklą. Vaikams ir paaugliams rekomenduojama valgyti 5-6 kartus nedidelėmis porcijomis, atsižvelgiant į individualų fizinį aktyvumą ir ne dažniau kaip kas 4 val., kad nebūtų per daug apkraunama virškinimo sistema. Tarp valgymų vaikams nerekomenduojama duoti jokių skanėstų, saldumynų. Juos reikia patiekti tik valgant, nes saldumynai daugeliui vaikų ilgam sutrikdo apetitą.
 - Pietų metu rekomenduojama patiekti pasirinkti kelis karštus pietų patiekalus ir kelis garnyrus. Vienas iš karštų pietų patiekalų (išskyrus bendrojo ugdymo mokyklas, į kurias maistas pristatomas termosuose) turi būti tausojantis virškinimo sistemą – pagamintas verdant vandenyje ar garuose arba troškintas. Valgiaraštyje toks patiekalas pažymimas žodžiu „Tausojantis“.
 - Bendrojo ugdymo mokykloje taip pat gali būti: papildomas mokinių maitinimas (pusryčiai arba pavakariai); laisvai pasirenkami šalti ir (ar) šilti užkandžiai. Mokiniais gali būti skiriami pusryčiai ir pavakariai. Taip pat yra ir kitų būdų finansuoti pavakarius mokiniams – t. y. panaudoti savivaldybės sutaupytas lėšas, skirtas piniginei socialinei paramai. Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 4 straipsnyje numatyta, kam gali būti panaudotos savivaldybių sutaupytos piniginei socialinei paramai skirtos lėšos – viena iš galimų panaudojimo sričių – finansinė parama, skirta skurdui ir socialinei atskirčiai mažinti. Dėl šios paramos galimybių reikėtų kreiptis į Savivaldybės socialinės paramos skyrių.
 - Atsižvelgdama į Geros mokyklos koncepciją, VDM dirbanti komanda kuria vaiko vystymuisi, asmenybės augimui, pasitikėjimui ugdyti tinkamą emocinę aplinką.
 - Namų užduotis mokiniai turėtų atlikti papietavę ir pailsėję. Poilsis turėtų trukti 1,5–2 val., kurias vaikai praleistų gryname ore. Atliekant namų užduotis rekomenduojama pradėti nuo vidutinio sunkumo ir trukmės, pereinant prie sunkesnių darbų. Jaunesnio mokyklinio amžiaus mokiniams rekomenduojama daryti pertraukas kas 20–25 min., o vyresnio – kas 35–40 min. Jų metu siūloma būtinai pajudėti, atlikti pratimus akims. Televizoriaus žiūrėjimui, žaidimams kompiuteriu skiriamas laikas neturėtų viršyti 1 val. per parą jaunesniems vaikams ir 1,5–2 val. vyresniems.
 - Mokyklose vykdomas sveikatinimo veiklas siūloma kreipti į šiuo metu labiausiai paplitusių mokinių sveikatos sutrikimų (regos sutrikimai, netaisyklinga laikysena, prasta dantų būklė, psichosomatiniai sutrikimai ir kt.) problemų sprendimą. Pavyzdžiui, popamokinės veiklos metu su mokiniais dažniau nagrinėti temas (laisvalaikio ir poilsio organizavimas, psichinė sveikata ir stresas, dantų priežiūra, mityba ir kt. sveikos gyvensenos veiksniai), kurios gali daryti tiesioginę įtaką tiems sveikatos sutrikimams, bet kurioms mokytojai skiria mažiausiai dėmesio. Mokyklose dirbantys sveikatos priežiūros specialistai gali nuolat lankytis VDM ir pasirūpinti, kad kiekvienas mokinys sėdėtų suole, tinkamame jo ūgiui, duoti patarimų netaisyklingai sėdintiems mokiniams, apie juos perspėti klasės auklėtojus, kūno kultūros mokytojus, tėvus ar globėjus.
 - Pagalbos specialistai, kurie dirba VDM, turi pasirūpinti ir užtikrinti saugų emocinį klimatą grupėse, padėti kurti pozityvius mokinių, mokytojų, tėvėlių tarpusavio santykius. Teikti visapusišką pagalbą vaikams turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, taikyti įtraukiojo ugdymo nuostatas. Taip pat ypatingą dėmesį skirti žemų pasiekimų vaikams, priskiriant mentorius ir personalizuojant užduotis. Svarbu visai VDM dirbančiai komandai įvertinti vaikų galias ir ugdyti įvairias kompetencijas reikalingas mokinių visapusiškam ugdymuisi.

Šaltinis: Mokinių sveikata: kaip ją išsaugoti, 2015,
https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Mokini%C5%B3-sveikata_2015%20Nr11.pdf

- Gausinti neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasiūlą (didinti mokykloje propaguojamų sporto šakų skaičių, mokiniams siūlyti fizinės veiklos alternatyvas (breikas, stalo tenisas, joga ir kt.)), sudaryti sąlygas kūno kultūros mokytojams tobulinti savo kompetenciją, kuria galėtų pasidalinti su mokiniais VDM.

PAVYZDŽIAI

- Pasitelkdama socialinius partnerius, siekia stiprinti mokyklos bendruomenės narių fizinę, protinę bei dvasinę sveikatą, kuriant sveikatai palankią fizinę ir psichosocialinę aplinką.
 - Dalyvaujama įvairiuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose („Comenius“, „Sveikatiada“, „Sveikuolių sveikuoliai“ ir kt.).
 - Vykdomos sveikos gyvensenos skatinimo programos („Pienas vaikams“, „Vaisių vartojimo skatinimas mokyklose“ ir kt.).
 - Aktyviausiai mokyklos vykdomose veiklose dalyvaujantys ar mažiausiai per metus sirgę vaikai skatinami apdovanojimais (pavyzdžiui, išvykomis į baseinus, čiuožyklas, sanatorijas ir kt.).
 - Kuriamas sveikatai palanki fizinė ir psichosocialinė aplinka (atnaujinamos sporto salės ir aikštynai, įrengiamos treniruoklių salės, vaikų poilsio kambariai, žaliosios zonos, specialiųjų poreikių mokiniams – liftai, nuovažos, įrengiami psichomotorikos ir sensomotorikos lavinimo, logopedijos, hidroterapijos ir kt. kabinetai).
 - Įvairiose erdvėse (bibliotekoje, valgykloje, koridoriuose, kabinetuose ir kt.) eksponuojami mokinių projektiniai darbai.
 - Skatinama sveikai gyventi pertraukų metu (šokių, arbatos, stalo žaidimų ir kt. pertraukos).
 - Edukacinė veikla vykdoma už mokyklos ribų (ekskursijos į regioninius ir poilsio parkus, augalininkystės ir gyvulininkystės ūkius, anatomijos muziejus, ligoninių laboratorijas ir kt.).
 - Mokiniais suteikiama galimybė būti atsakingiems už sveikatinimo veiklų mokykloje įgyvendinimą (aukštesniųjų klasių mokinių vedamos pamokos jaunesniems mokiniams, mokinių tarybos organizuojamos prevencinės akcijos, renginiai ir kt.).
 - Mokiniai gali rinktis lankyti įvairius į jų sveikatos ugdymą ir stiprinimą orientuotus neformaliojo švietimo būrelius (plaukimas, krepšinis, futbolas, tenisas ir kt. sporto šakos, joga, šokiai ir kt.).
 - Organizuojami sveikatos stiprinimo renginiai, kuriuose dalyvauja mokyklos ir vietos bendruomenės, mokinių tėvai (stovyklos, iškylos ir žygiai gamtoje, sporto šventės, masinės mankštos, vakaronės, viktorinos, akcijos, draugiškos įvairių sporto rūšių varžybos, sveikiausios, sportiškausios ir pan. klasės konkursai; mokyklos stipruolio, gimnastės ir pan. rinkimai; sveikatai svarbių dienų minėjimai; sveikatos valandėlės, dienos, savaitės, mėnesiai; sveiko maisto parodos; susitikimai su įvairių sričių sveikatos, sporto ir kt. specialistais, jų vedamos paskaitos ir kt.
 - Dalyvavimas projektuose ir konkursuose:
- „Sveikuolių sveikuoliai“: <http://www.ssus.lt/lt/sveikuoliai/>,
 - „Tylos stebuklinga versmė“: <http://www.ssus.lt/lt/naujienos/99/>,
 - „Sveikatiada“: <http://sveikatiada.lt/>,
 - „Nuveik sveikatos labui.lt“: http://www.ssus.lt/lt/sveikatos_ugdymo_ideju_bankas/,
 - „Sveikatos fiesta“: http://www.ssus.lt/lt/geroji_judejimo_patirtis/sveikatos_fiesta/,
 - „Lietuvos sportiškausia mokykla“: http://www.lmnsc.lt/lt/lt_sportiskiausia_mokykla,
 - „Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas“: <http://www.ouprojektas.lt/>,
 - „Jaunasis tyrėjas“: <http://www.jaunasis-tyrejas.lt/>,
 - *Inovatyvios skaitmeninės mokymo priemonės, sveikatos ugdymo ir žmogaus saugos temoms skirti interaktyvieji mokymosi objektai*: <http://sauga-sveikata5-8.mkp.emokykla.lt/>,

- *Skaitmeninių mokymo priemonių informacinė aplinka „Ugdymo sodas“:*
https://duomenys.ugdome.lt/?mm/kk/med=5/naujiena=568_
- *Neakivaizdinės sveikos gyvensenos mokyklos „Sveikatos tradicijos“:*
http://www.lmnsclt.lt/sveikos_gyvensenos_mokykla,
- *Sveikatą stiprinančių mokyklų tinklas* <http://www.smlpc.lt/index.php?lang=1&sid=111>
- *Mokinių sveikata: kaip ją išsaugoti, 2015,*
https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Mokini%C5%B3-sveikata_2015%20Nr11.pdf

3. GALIMI KITI VDM VEIKLOS MODELIAI

PAVYZDYS. Kauno Aleksandro Puškino gimnazija

Kauno Aleksandro Puškino gimnazija *Visos dienos mokyklą* (toliau VDM) įgyvendina pagal I modelį. VDM lanko apie 50 mokinių. VDM grupės sudaromos iš 1-4 klasių mokinių. Gimnazijoje mokosi 120 pradinių klasių mokinių, pusė iš jų turi specialiųjų poreikių, tai lemia VDM organizavimo specifiką. Gimnazijoje VDM organizuojama veikla apima tarpusavyje suderintą formalųjį ugdymą ir neformalųjį švietimą. Kauno Aleksandro Puškino gimnazijoje įgyvendinant VDM ypatingas dėmesys yra skiriamas švietimo, socialinės pagalbos mokiniams organizavimui ir teikimui, sveikatos gyvensenos įgūdžių formavimui. Švietimo ir socialinę pagalbą mokiniams teikia psichologė, socialinė pedagogė, logopedė. Kūno kultūros mokytojas du kartus per savaitę mokiniams organizuoja plaukimo pamokas „Dainavos“ baseine. 8.30–13.25 val. vykdomas formalusis švietimas, VDM veiklos vykdomos 13.25–18.00 val.: neformalusis švietimas ir grupiniai švietimo pagalbos užsiėmimai skirti socialiniams-emociniams įgūdžiams stiprinti aktyvi 13.25–14.50 val.; pavakariai 14.50–15.10 val.; individualizuota švietimo pagalba, namų darbų ruošą 15.10–16.00 val.; poilsis, žaidimai 16.00–18.00 val.

Aptariama galimybė ateityje VDM organizuoti pagal II arba III modelį. Nuo šių metų mokiniams organizuojamos plaukimo pamokos baseine. Pastebėta, kad ši aplinkybė itin teigiamai veikia mokinių psichologinę būseną. Per pirmuosius du šių mokslo metų mėnesius nebuvo užfiksuotas nė vienas ūmus pykčio protrūkis. Šis pagerėjęs rodiklis siejamas su išvykos į baseiną ir plaukimo pamokos įvedimu į mokinių dienvartę. Todėl svarstoma galimybė išvyką į baseiną ir plaukimo pamoką įterpti į formaliojo švietimo laiką, taip sukuriant palankesnę psichologinį mikroklimatą mokymuisi.

4. LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

- Aleksejevaitė, D., Sabaliauskienė, D., Paulauskienė, N., Žeromskienė, D. (2011). *Sveikatos priežiūros mokykloje įgyvendinimo vadovas*. Prieiga per internetą: < http://www.smlpc.lt/media/file/Skyriu_info/Metodine_medziaga/vaiku_sveikata/SVEIKATOS%20PRIEZIUROS%20MOKYKLOJE%20IGYVENDINIMO%20VADOVAS.pdf> [žiūrėta 2018-11-09].
- Geros mokyklos koncepcija* (2015). TAR, 20048.
- Lavy, V. (2015). Do differences on school's instruction time explain international achievement gaps in Math, Science and Reading? Evidence from developed and developing countries". *Economic Journal*, 125 (588), 397-424.
- Railienė, A., Penkauskienė, D., Pivorienė, J., Merfeldaitė, O. (2017). *Visos dienos mokyklos įgyvendinimo praktika: užsienio šalių patirtis*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
- Rivkin, S., and Schiman, J. (2015). Instruction time, classroom quality, and academic Achievement. *Economic Journal*, 125 (588), 425-448.
- Thoidis, I., Gregoriadis, A., & Krousorati, K. (2018). The Contribution of All-Day Schools to The Development of Social Skills of Pupils: The Case of Transition from Preschool to Primary School. *European Journal of Education Studies*, 4 (5), 11-25.
- Visos dienos mokyklos modelių užsienio šalyse ir visos dienos mokyklos paslaugų poreikio ir galimybių gauti šias paslaugas Lietuvoje tyrimas*, 2017.

5. PRIEDAI

1 PRIEDAS

5.1. SAVANORIŠKOS VEIKLOS ATLIKIMO SUTARTIS

20__m. _____ mėn. ____ d. Nr.

(data)

(sudarymo vieta)

Savanoriškų darbų organizatorius (toliau – Organizatorius) _____
([įstaigos, organizacijos pavadinimas, staigos, organizacijos pavadinimas])
_____ j.k. _____, adresas _____,

atstovaujamas _____
([įstaigos vadovo ar kito įgalioto asmens vardas ir pavardė, asmens kodas])

ir _____ (toliau – Savanoris), a.k. _____,
(vardas ir pavardė)

gyvenantis adresu _____, toliau kartu vadinamos Šalimis, sudarė šią savanoriškos veiklos sutartį (toliau – Sutartis).

1. Organizatorius įsipareigoja:

1.1. informuoti savanorį apie savanoriškos veiklos pobūdį ir mastą, jos eigą, esančius ir galimus rizikos veiksnius sveikatai ir saugai, kurie gali iškilti savanoriškos veiklos metu, ir apsisaugojimo nuo jų priemonių panaudojimą;

1.2. suteikti savanoriui savanoriškai veiklai atlikti reikalingą informaciją, teikti konsultacinę ir techninę pagalbą, savanorio pageidavimu aprūpinti jį savanoriškai veiklai atlikti reikalingomis priemonėmis;

1.3. paskirti atsakingus darbuotojus savanoriškos veiklos koordinavimui ir savanoriškos veiklos atlikimo priežiūrai;

1.4. savanoriui pageidaujant, išduoti pažymą apie savanoriškos veiklos atlikimą, įgytą kompetenciją;

2. Savanoris įsipareigoja:

2.1. sąžiningai atlikti šią savanorišką veiklą (atlikimo vieta, laikas, trukmė, savanoriškos veiklos aprašymas):

2.2. dalyvauti pasirengimo savanoriškai veiklai mokymuose;

2.3. laikyti nustatytą savanoriškų darbų atlikimo specialiujų reikalavimų, numatytų Organizatoriaus vidaus darbo taisyklėse;

2.4. laikyti saugos ir sveikatos darbe reikalavimų;

2.5. nepažeisti Organizatoriaus ir asmenų, kurių labai atliekama savanoriška veikla, teisėtų interesų;

2.6. sąžiningai atlikti jam pavestas užduotis.

3. Ši sutartis įsigalioja ją pasirašius ir galioja iki savanoris savo noru nutraukia savanoriškos veiklos atlikimą arba Organizatorius atsisako savanorio, apie tai jį informuodamas raštu ir nurodydamas atsisakymo priežastis.

4. Savanoriškos veiklos metu Organizatoriui ar savanoriui padaryta žala atlyginama Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

5. Sutartis sudaryta dviem turinčiais tokią pačią juridinę galią egzemplioriais, kurių vienas įteikiamas savanoriui, o kitas atitenka Organizatoriui.

6. Šalių rekvizitai

Organizatorius

(įstaigos pavadinimas ir adresas)

(įstaigos atstovo vardas, pavardė)

(įstaigos atstovo parašas)

Savanoris

Vardas pavardė

Asmens kodas

Adresas

Tel.nr.

El. pašto adresas

Parašas

5.2. SAVANORIŠKOS VEIKLOS SUTARTIES PAVYZDYS

201__m. _____ mėn. ____ d. Nr.

*(data)*_____
(sudarymo vieta)

Savanoriškų darbų organizatorius (toliau – Organizatorius) _____
(įstaigos, organizacijos pavadinimas, staigos, organizacijos pavadinimas)
 _____ j.k. _____, adresas _____,
 atstovaujamas _____
(įstaigos vadovo ar kito įgalioto asmens vardas ir pavardė, asmens kodas)
 ir _____ (toliau – Savanoris), a.k. _____,
(vardas ir pavardė)
 gyvenantis adresu _____, toliau kartu vadinamos Šalimis, sudarė šią
 savanoriškos veiklos sutartį (toliau – Sutartis). Toliau sutartyje abi šalys bendrai vadinamos Šalimis.

Sutarties objektas ir paskirtis

Ši sutartis nustato savanoriškų darbų atlikimo ypatumus, principus, Savanorio ir Organizatoriaus teises, pareigas ir savanoriškos veiklos organizavimo tvarką. Šia sutartimi Šalys savanoriškai sutinka pagal kompetenciją stiprinti ir plėsti tarpusavio bendradarbiavimą.

Šalių teisės ir pareigos**2.1. Organizatorius įsipareigoja:**

- 2.1.1. Skirti asmenį, atsakingą už savanoriškos veiklos koordinavimą.
- 2.1.2. Kartu su Savanoriu (-e) aptarti galimas veiklas ir sudaryti savanoriškų darbų atlikimo planą.
- 2.1.3. Supažindinti Savanorį (-ę) su institucijos Vidaus darbo tvarkos taisyklėmis.
- 2.1.4. Informuoti Savanorį (-ę) apie savanoriškos veiklos pobūdį ir mastą, jos eigą, esančius ir galimus rizikos veiksnius sveikatai ir saugai, kurie gali iškilti savanoriškos veiklos metu, ir apsaugojimo nuo jų priemonių panaudojimą.
- 2.1.5. Užtikrinti sąlygas savanoriškų veiklų atlikimui pasirinktoje įstaigoje ir teikti Savanoriui (-ei) konsultacinę ir techninę pagalbą.
- 2.1.6. Pagal poreikį organizuoti pasirengimo savanoriškai veiklai kursus.
- 2.1.7. Pagal poreikį organizuoti savanorių susitikimus ir atvejų, susijusių su savanoriška veikla, analizes.
- 2.1.8. Kompensuoti Savanoriui dėl atliekamų darbų patirtas išlaidas (*nurodyti išlaidų pobūdį*) pagal šių išlaidų faktą patvirtinančius dokumentus.
- 2.1.9. Jei yra būtina, suteikti Savanoriui (-ei) gyvenamąją vietą (su galimybe naudotis bendromis patalpomis, pavyzdžiui, virtuve ir vonios kambariu) ir padengti maitinimo išlaidas.
- 2.1.10. Išduoti pažymą, patvirtinančią savanoriškos veiklos atlikimą ir turinį.

2.2. Savanoris (-ė) įsipareigoja:

- 2.2.1. Vykdyti savanorišką veiklą neatlygintinai ir sąžiningai.
- 2.2.2. Atlikti savanoriškus neatlygintinus darbus (*nurodyti konkretaus darbo pavadinimą, pobūdį, laiką, darbo trukmę*) pagal sudarytą planą.
- 2.2.3. Laikytis nustatytų savanoriškam darbui atlikti savanoriškos veiklos atlikimo tvarkos, laiko, saugos ir sveikatos darbe reikalavimų, numatytų Organizatoriaus vidaus darbo tvarkos taisyklėse.
- 2.2.4. Dalyvauti visuose savanoriams organizuojamuose susitikimuose ir atvejų, susijusių su savanoriška veikla, analizėse (jei tokie rengiami).
- 2.2.5. Be darbuotojo, atsakingo už savanoriškų darbų koordinavimą, žinios ir pritarimo nepriimti su savanoriška veikla susijusių sprendimų, nesiimti savarankiškų veiksmų, prireikus jį informuoti apie savanoriškai atliekamų darbų eigą ir problemas.
- 2.2.6. Bendradarbiauti su asmeniu, atsakingu už savanoriškų darbų koordinavimą.

- 2.2.7. Iš anksto informuoti savanorių koordinatorių, jei pasikeis aplinkybės, turėsiančios įtakos savanoriškai veiklai atlikti (pavyzdžiui, išvyks atostogų, pasikeis gyvenamoji vieta, kontaktiniai duomenys ir kt.).
- 2.2.8. Nedelsiant pranešti apie aplinkybes, kurios trukdo vykdyti institucijoje savanorišką veiklą, taip pat apie visus įvykius, susijusius su institucijos vaikais / mokiniais, kurie turi ar gali turėti įtakos vaikų / mokinių sveikatai, gerovei ar interesams.
- 2.2.9. Saugoti vaikus / mokinius nuo sveikatai ar gyvybei pavojingų veiklų: alkoholio, tabako bei narkotinių medžiagų, sprogmenų, sprogstamų medžiagų naudojimo ir kt.
- 2.2.10. Neskatinti, neteikti vaikams / mokiniams patarimų ar rekomendacijų vienoje ar kitoje situacijoje naudoti smurtą, netoleruoti smurtinio, nesaugaus elgesio, nelegalių veiksmų.
- 2.2.11. Nenaudoti fizinio, seksualinio ar emocinio smurto prieš vaikus / mokinius ar prieš kitus asmenis vaikams / mokiniams matant.
- 2.2.12. Organizatoriui paprašius, pateikti vykdytos savanoriškos veiklos ataskaitą.

2.3. Organizatorius turi teisę:

- 2.3.1. Pasitelkti savanorius ir sudaryti su jais savanoriškos veiklos sutartį.
- 2.3.2. Nustatyti savanoriškos veiklos plane numatytus savanoriškų darbų atlikimo tikslus, tvarką ir jų atlikimo vietą.
- 2.3.3. Raštu atsisakyti Savanorio (-ės), nurodant atsisakymo priežastis.
- 2.3.4. Atsižvelgiant į savanoriškos veiklos pobūdį ir teisės aktų nustatytus reikalavimus, iš savanorišką veiklą norinčių atlikti asmenų gali reikalauti tokiai veiklai reikalingų dokumentų (pavyzdžiui, sveikatos pažymos, charakteristikos, rekomendacijos), kurie leistų įvertinti jų tinkamumą dirbti su neįgaliais asmenimis, asmenines bei moralines savybes ir vertybines nuostatas.

2.4. Savanoris (-ė) turi teisę:

- 2.4.1. Būti informuotam apie savanoriškos veiklos apimtis, esamus ir galimus rizikos veiksnius sveikatai ir saugai, kurie gali iškilti savanoriškos veiklos metu.
- 2.4.2. Gauti savanoriškai veiklai atlikti reikalingas priemones, informaciją, mokymus, konsultacinę ir techninę pagalbą.
- 2.4.3. Gauti dokumentą, patvirtinantį savanorio atliktą savanorišką veiklą, jos turinį ir įgytą kompetenciją.
- 2.4.4. Raštu informuoti Organizatorių apie savanoriškos veiklos nutraukimą.

Sutarties galiojimas

- 3.1. Sutartis įsigalioja nuo (*nurodyti data*), ją pasirašius sutarties Šalims, ir galioja iki (*nurodyti data*). 3.2. Savanoris (-ė) sutarties galiojimo metu įpareigojamas (-a) skirti savanoriškai veiklai tam tikrą valandų skaičių ir dirbti nustatytu laiku pagal sudarytą planą. Šis planas gali būti pakeistas iš anksto raštu suderinus jį su Organizatoriumi.
- 3.3. Savanoris (-ė) gali laikinai sustabdyti Sutarties galiojimą neribotam laikotarpiui. Tokiu atveju Savanoris (-ė) turi raštu informuoti Organizatorių apie savo laikiną pasitraukimą ir planuojamą sugrįžimo laiką.
- 3.4. Sutartis gali būti nutraukiama Šalių susitarimu arba vienašališkai vienai iš šalių nevykdant sutarties sąlygų.
- 3.5. Organizatorius turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį, jeigu Savanoris (-ė) netinkamai ir (ar) nekokybiškai vykdo sutartyje numatytus įsipareigojimus arba jų nevykdo. Organizatorius apie sutarties nutraukimą privalo įspėti raštu ne vėliau kaip prieš (*nurodyti terminą*) bei nurodęs Sutarties nutraukimo priežastis.
- 3.6. Savanoris (-ė) turi teisę nutraukti savanorišką veiklą, įspėjęs apie tai Organizatorių ne vėliau kaip prieš (*nurodyti terminą*) bei nurodęs Sutarties nutraukimo priežastis.
- 3.7. Sutartis keičiama ir papildoma tik Šalių rašytiniu susitarimu. Visi šios Sutarties pakeitimai ir/ar papildymai tampa šios Sutarties neatskiriama dalimi, ir įgyja teisinę galią tik sudaryti raštu ir pasirašyti Šalių.

Konfidencialumas

- 4.1. Visa informacija, gauta atliekant savanoriškus darbus, kurią suteikė Organizatorius, yra laikoma konfidencialia.
- 4.2. Atlikdamas (-a) Sutartyje numatytas savanoriškos veiklos funkcijas, Savanoris (-ė) įsipareigoja:

4.2.1. Siekiant užtikrinti informacijos konfidencialumą ir vientisumą, laikyti paslapyje visą gautą informaciją bei imtis visų būtinų atsargumo priemonių.

4.2.2. Siekiant atlikti Organizatoriaus pavestas užduotis, nenaudoti ir neatskleisti informacijos kitais tikslais negu nustatyta Sutartyje.

4.2.3. Be išankstinio raštiško Organizatoriaus sutikimo neatskleisti ir neperduoti konfidencialios informacijos tretiesiems asmenims tiek per visą Sutarties galiojimo laikotarpį, tiek pasibaigus šiam laikotarpiui.

4.2.4. Atlyginti žalą, padarytą savanoriškos veiklos metu, ir užtikrinti, kad Organizatoriui būtų kompensuoti tiesioginiai ir netiesioginiai nuostoliai, padaryta žala ir išlaidos, patirtas Savanoriui (-ei) neteisėtai panaudojus ir atskleidus konfidencialią informaciją.

Nenugalima jėga (force majeure)

5.1. Šalys neatsako už prisiimtų įsipareigojimų neįvykdymą, jeigu įrodys, kad įsipareigojimų neįvykdė dėl nenugalimos jėgos aplinkybių.

5.2. Nenugalimos jėgos laikomos aplinkybės nurodytos Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 6.2 12 straipsnyje ir Atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 840. Nustatydamos nenugalimos jėgos aplinkybes Šalys vadovaujasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 222 „Dėl Nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybes liudijančių pažymų išdavimo tvarkos patvirtinimo“.

Baigiamosios nuostatos

6.1. Bet kokie nesutarimai ar ginčai, kylantys tarp Šalių dėl šios Sutarties, sprendžiami draugiškomis abiejų sutarties Šalių pastangomis. Šalims nepavykus susitarti, bet kokie ginčai, nesutarimai ar reikalavimai, kylantys iš šios Sutarties ar susiję su ja, jos pažeidimu, nutraukimu ar galiojimu, neišspręsti Šalių susitarimu, sprendžiami kompetentingame Lietuvos Respublikos teisme pagal Organizatoriaus buveinės vietą.

6.2. Atliekant savanoriškus darbus, savanoriškų darbų Organizatoriui ar Savanoriui (-ei) padaryta žala atlyginama Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

6.3. Sutartis sudaryta turinčiais tokią pat juridinę galią dviem egzemplioriais, kurių vienas įteikiamas Savanoriui (-ei), o kitas lieka Organizatoriui.

Šalių rekvizitai

Organizatorius

(įstaigos pavadinimas ir adresas)

(įstaigos atstovo vardas, pavardė)

(įstaigos atstovo parašas)

Savanoris

(savanorio vardas, pavardė)

(savanorio adresas)

(savanorio parašas)

5.3. PRAŠYMO PAVYZDYS

(vardas, pavardė)

(adresas, telefonas)

Kauno Simono Daukanto progimnazijos
Direktorei Jekaterinai Juknevičienei

**PRAŠYMAS
DĖL „KLUBO PAGALBA PRADINUKUI“ LANKYMO**

201__m. _____ mėn. ____ d.

(data)

(sudarymo vieta)

Prašau leisti mano sūnui/duktai _____,
(mokinio vardas, pavardė)
_____ klasės mokiniui/mokinei, lankyti „Pagalbos pradinukui“ klubą Jūsų vadovaujamoje
mokykloje.

(parašas)

(vardas, pavardė)

5.4. PAVYZDINIS TĖVŲ APKLAUSOS APIE VDM POREIKĮ KLAUSIMYNAS

TĖVŲ APKLAUSA APIE VDM POREIKĮ

1. Kurioje klasėje/grupėje mokosi Jūsų dukra/sūnus?

- a) Priešmokyklinio ugdymo grupėje
- b) 1-oje klasėje
- c) 2-oje klasėje
- d) 3-ioje klasėje
- e) 4-oje klasėje

2. Ar pritartumėte, kad _____ (įrašykite pilną mokyklos pavadinimą³) veiktų visą dieną⁴?

- a) Taip
- b) Ne

Jeigu į antrą klausimą atsakėte „Ne“, į kitus anketos klausimus galite neatsakyti.

Būtume dėkingi, jeigu galėtumėte trumpai paaiškinti, kodėl nepritariate visos dienos mokyklos mokymo proceso organizavimui.

3. Kokiu būdu turėtų būti organizuojamas mokymas visą dieną dirbančioje mokykloje?

- a) Pirmą dienos dalį privaloma – vyksta pamokos, antrą dienos dalį neprivaloma – vykdomas vaikų užimtumas, teikiamos kitos paslaugos.
- b) Visa diena privaloma: pirmą dienos dalį – vyksta pamokos, antrą dienos dalį – vyksta ugdomosios veiklos, papildančios pamokas, teikiamos kitos paslaugos.
- c) Visa diena privaloma – vyksta integruotas formalusis ugdymas ir neformalusis švietimas, teikiamos kitos paslaugos (pamokos, kita veikla ir paslaugos tarpusavyje persipina).
- d) Kita (įrašyti) _____

4. Nuo kurios valandos turėtų veikti mokykla, jei ji veiktų visą dieną? (įrašykite skaičių)**5. Iki kurios valandos turėtų veikti mokykla, jei ji veiktų visą dieną? (įrašykite skaičių)**

6. Kokios švietimo paslaugos turėtų būti teikiamos mokykloje, jei ji veiktų visą dieną? (galima rinktis kelis atsakymų variantus)

- a) Psichologinė pagalba
- b) Socialinė pedagoginė pagalba
- c) Specialioji pagalba
- d) Specialioji pedagoginė pagalba
- e) Mokytojo padėjėjo pagalba
- f) Mokymosi pagalba
- g) Mokytojo vykdoma mokinių priežiūra
- h) Pagalba atliekant namų darbus
- i) Mokyklos būreliai
- j) Neformaliojo švietimo teikėjų būreliai
- k) Kita (įrašyti) _____

³ Įrašo mokyklos atstovas, pateikiantis apklausą mokinių tėvams

⁴ Visos dienos mokykla suprantama kaip mokymosi proceso organizavimo būdas, kuris pasižymi ilgesniu nei įprastai praleistu mokykloje laiku, formalaus ugdymo ir neformalaus švietimo derme, teikiama individualia mokymosi, švietimo pagalba ir socialinėmis paslaugomis vaikui ir jo tėvams (globėjams, rūpintojams), organizuojant maitinimą dienos metu, į veiklas aktyviai įtraukiant socialinius partnerius ir užtikrinant saugią aplinką vaikui iki grįžtant į namus.

7. **Kokios socialinės paslaugos turėtų būti teikiamos mokykloje, jei ji veiktų visą dieną? (galima rinktis kelis atsakymų variantus)**

- a) Maitinimo organizavimas
- b) Transporto organizavimas
- c) Laisvalaikio organizavimas
- d) Socialinio darbuotojo vykdoma mokinių priežiūra
- e) Socialiniai, higienos įpročių formavimas
- f) Mokinių palydėjimas (pvz., iš mokyklos į būrelį)
- g) Kita (įrašyti) _____

8. **Kokios sveikatos priežiūros paslaugos turėtų būti teikiamos mokykloje, jei ji veiktų visą dieną? (galima rinktis kelis atsakymų variantus)**

- a) Sveikatinimo konsultacijų teikimas mokiniams
- b) Mokinių fizinio aktyvumo įgūdžių formavimas
- c) Mokinių veiklos ir poilsio derinimo įgūdžių formavimas
- d) Mokinių higienos įpročių formavimas
- e) Mokinių sveikos mitybos įgūdžių formavimas
- f) Kita (įrašyti) _____

9. **Kokios kultūros paslaugos turėtų būti teikiamos mokykloje, jei ji veiktų visą dieną? (galima rinktis kelis atsakymų variantus)**

- a) Kultūros objektų lankymas
- b) Meno įstaigų lankymas (galerijos, muziejai)
- c) Koncertų lankymas
- d) Spektaklių lankymas
- e) Dalyvavimas kultūrinės edukacijos programose
- f) Dalyvavimas kraštotyros ir etninės kultūros puoselėjimo programose
- g) Dalyvavimas skaitymo skatinimo programose
- h) Kita (įrašyti) _____

10. **Kokios paslaugos tėvams turėtų būti teikiamos mokykloje, jei ji veiktų visą dieną?**

- a) Tėvystės įgūdžių ugdymas
- b) Švietimo pagalbos specialistų konsultacijos (socialinio pedagogo, psichologo, logopedo, specialiojo pedagogo)
- c) Organizuojamos savipagalbos grupės (pvz. tėvams, auginantiems vaikus turinčius autizmo spektro sutrikimą ar kt.)
- d) Teikiamos sveikatinimo konsultacijos
- e) Kita (įrašyti) _____

11. **Ar turite pasiūlymų, susijusių su mokyklos veikimu visą dieną? (įrašykite)**

5.5. PAVYZDINIS TĖVŲ APKLAUSOS APIE VDM KLAUSIMYNAS

Klausimynas mokinių tėvams

1. Ar Jus tenkina Visos dienos mokyklos (toliau – VDM) darbo laikas (nuo 8 val. iki 16 val., penktadieniais – iki 15 val.)?
 - taip
 - ne (kokį darbo laiką siūlote)? _____
2. Namų darbų ruošimas:
 - 2.1. Kiek laiko Jūsų vaikas ruošdavo namų darbus namuose, kol nelankė VDM?

 - 2.2. Ar Jūsų vaikas dar ruošia namų darbus grįžęs namo iš VDM?
 - taip
 - ne
 - 2.2.1. Jei ruošia, tai kiek laiko? _____
 - 2.2.2. Jei ruošia, tai kokias užduotis atlieka?
 - žodžiu
 - raštu
3. Kokį teigiamą pokytį pastebėjote Jūsų vaiko ugdymo(si) rezultatuose pradėjus lankyti VDM (pažymėkite visus tinkamus variantus)?
 - geresni įvertinimai
 - galimybė konsultuotis atliekant namų darbus
 - niekas nepasikeitė
 - kita _____
4. Kokį teigiamą pokytį pastebėjote Jūsų vaiko socializacijos/bendravimo srityje pradėjus lankyti VDM (pažymėkite visus tinkamus variantus)?
 - geresni bendravimas su tėvais
 - geresnis bendravimas/komuniakvimas su sesėmis, broliais
 - geresnis bendravimas/komuniakvimas su draugais
 - niekas nepasikeitė
 - kita _____
5. Ar visa Jūsų vaikui reikalinga pagalba yra teikiama VDM?
 - taip
 - ne
 - 5.1. Jei ne, tai kokios pagalbos dar reikėtų?
 - socialinio pedagogo
 - logopedo
 - psichologo
 - mokytojo padėjėjo
 - kita _____
6. Ar Jūsų vaikas turi galimybę lankyti visus norimus būrelius?
 - taip
 - ne
 - 6.1. Jei ne, tai kokį būrelį Jūsų vaikas norėtų lankyti?

7. Kiek laiko kasdien Jūsų vaikas praleisdavo lauke grįžęs iš mokyklos (kol nelankė VDM)?
 - iki 30 min.
 - iki 1 val.

- daugiau negu 1 val.
- visiškai neidavo į lauką

8. Ar Jūsų vaikui užtenka aktyvaus/pasyvaus poilsio VDM?

- taip
 - ne
 - Jūsų pasiūlymai dėl vaikų poilsio _____
-

9. Kuo galėtumėte prisidėti prie VDM, kad ji būtų vaikams patrauklesnė, įdomesnė?

- kanceliarinėmis prekėmis
- stalo žaidimais
- priemonėmis poilsio kambariui įrengti (kilimai, sėdmaišiai, akvariumas ir kt.)
- rėmėjų paieška
- pačių tėvelių edukaciniais renginiais
- kita _____